

Informatīvais ziņojums

“Par Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās darbu 2021.gadā”

KOPSAVILKUMS

1. Informatīvais ziņojums “Par Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās darbu 2021.gadā” (Ziņojums) sniedz pārskatu par Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās (Pārstāvis) paveikto 2021.gadā, pārstāvot Latvijas intereses starptautiski Eiropas Cilvēktiesību tiesā (Tiesa) un Apvienoto Nāciju Organizācijā (ANO), kā arī veicinot izpratni un zināšanas par cilvēktiesībām nacionālā līmenī. Ziņojuma A daļā ietverta informācija par Pārstāvja darbu 2021.gadā, tostarp statistikas dati par Tiesā iesniegtajām sūdzībām, kur valsts-atbildētāja ir Latvija. Savukārt Ziņojuma B daļā ietverts pārskats par Tiesas judikatūras attīstību 2021.gadā pasludinātajos Tiesas nolēmumos Latvijas lietās. Ziņojumam ir pievienots pielikums, kurā ietverts plašāks apskats par katru 2021.gadā Latvijas lietās pieņemto Tiesas nolēmumu un ANO Cilvēktiesību komitejas viedokli.
2. 2021.gadā Latvijas apsvērumu sniegšanai nosūtīto lietu skaits līdzīgi kā 2020.gadā bija ievērojami lielāks nekā 2018. un 2019.gadā. 2021.gadā Latvijai valdības apsvērumu sniegšanai Tiesa nosūtīja 21 jaunu lietu (2019.gadā – 12 jaunas lietas; 2020.gadā – 22 jaunas lietas). Vienlaikus, ja salīdzina ar 2020.gadu, 2021.gadā gandrīz divkārt samazinājies Tiesas pasludināto nolēmumu skaits (2020.gadā – 15 nolēmumi; 2021.gadā – 6 nolēmumi). No šiem nolēmumiem 2 spriedumos Tiesa konstatēja Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā (Konvencija) garantēto tiesību pārkāpumu, tikai 1 lietā piešķirot kompensāciju 3 850 eiro par kaitējumu un tiesāšanās izdevumiem. Vienā spriedumā Tiesa secināja, ka nav noticis Konvencijā garantēto tiesību pārkāpums. 2021.gadā Tiesa pasludināja 3 lēmumus, noraidot iesniedzēju sūdzības kā acīmredzami nepamatotas un tādēļ, ka iesniedzējam radītais aizskārums nesasniedza minimālo aizskāruma līmeni. Vēl 1 lietā atbilstoši Tiesas Reglamenta 39.punktam 2021.gadā attiecībā uz Latviju bija noteikti pagaidu aizsardzības pasākumi.
3. Līdzīgi kā 2020.gadā arī 2021.gadā ievērojams Pārstāvja darba apjoms veltīts Latvijas interešu pārstāvēbai ANO. 2021.gada februārī ANO Ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību komiteja izskatīja Latvijas kārtējo ziņojumu par ANO Starptautiskā pakta par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām izpildi 2008.-2017.gadā. Tāpat 2021.gadā turpināts darbs pie Latvijas kārtējiem ziņojumiem par ANO Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām (Pakts) ieviešanu Latvijā 2014.-2019.gadā, ANO Konvencijas par bērna tiesībām ieviešanu Latvijā 2016.-2020.gadā un ANO Konvencijas par jebkuras rasu diskriminācijas izskaušanu ieviešanu Latvijā 2017.-2020.gadā. 2021.gada nogalē uzsākts darbs pie papildu informācijas sniegšanas par ANO Sieviešu diskriminācijas izskaušanas komitejas noslēguma secinājumu ieviešanas Latvijā 2020.-2022.gadā. 2021.gada ANO Cilvēktiesību komiteja publicēja 2 viedokļus lietās, kurās Latvija bija valsts-atbildētāja, noraidot un atzīstot par nepamatotām iesniedzēju sūdzības par iespējamiem Pakta pārkāpumiem Latvijā. 2021.gada nogalē ANO Cilvēktiesību komitejā izskatīšanā bija 6 lietas, kurās iesniedzēji sūdzējās par vienu vai vairākiem Pakta pantu iespējamiem pārkāpumiem Latvijā.
4. Arī 2021.gadā Covid-19 pandēmijas ierobežošanai pieņemto pasākumu dēļ Latvija informēja Eiropas Padomes (EP) un ANO ģenerālsēkretārus par atkāpšanos no atsevišķu starptautisko saistību cilvēktiesību jomā izpildes. Atbilstoši Konvencijas 15.pantam un Pakta 4.pantam 2021.gadā Latvija vairākkārt iesniedza atkāpes no Konvencijas 11.pantā (pulcēšanās brīvība) un Pakta 21.pantā (pulcēšanās brīvība) atsevišķu aspektu īstenošanas Latvijā.

IEVADS

5. Pārstāvja funkcijas un tiesības nosaka Ministru kabineta 2017.gada 7.marta noteikumi Nr.121 "Pārstāvības kārtība starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās" (Noteikumi). Pārstāvja darbu pārrauga ārlietu ministrs. Šis ziņojums ir sagatavots, pamatojoties uz Noteikumu 8.punktu, kas noteic, ka Pārstāvis ne retāk kā reizi gadā sniedz Ministru kabinetam pārskatu par savu darbu.
6. Atbilstoši Noteikumiem Pārstāvja darbības virzieni ir šādi:
 - a) Latvijas valsts interešu pārstāvība Tiesā, tajā skaitā Tiesas nolēmumu izpildes gaitā¹;
 - b) Latvijas valsts interešu pārstāvība ANO individuālo sūdzību izskatīšanas procesā²;
 - c) Latvijas nacionālo ziņojumu sagatavošana par Noteikumos minēto ANO konvenciju cilvēktiesību jomā izpildi Latvijā un dalība nacionālo ziņojumu izskatīšanā.³
7. Papildus Noteikumos uzskaitītajām funkcijām, Pārstāvis sadarbojas ar citām Ārlietu ministrijas struktūrvienībām un valsts iestādēm, Saeimu, tiesām, sagatavojot viedokļus, atzinumus un analītiskus pārskatus par dažādiem jautājumiem, kas saistīti ar Tiesas judikatūru un cilvēktiesībām kopumā. Tāpat Pārstāvis sniedz atzinumus par valsts iestāžu izstrādātajiem tiesību aktu projektiem un piedalās darba grupās un starpinstitūciju sanāksmēs. Šāda veida sadarbība ne tikai vairo valsts iestāžu izpratni par cilvēktiesību nozīmi un saturu, bet arī veicina to aizsardzību un ievērošanu. Turklāt šāda sadarbība pilnveido institūciju un personu izpratni par Tiesas judikatūru, rezultātā veicinot kvalitatīvāku un Latvijas starptautiskajām saistībām atbilstošu tiesību aktu projektu izstrādi un nacionālo tiesību normu atbilstošu interpretāciju un piemērošanu. Pārstāvis iesaistās arī sabiedrības informēšanas pasākumos par aktuālajiem cilvēktiesību jautājumiem, tajā skaitā savas kompetences ietvaros sniedzot atbildes uz privātpersonu iesniegumiem.
8. Īstenojot savas funkcijas, Pārstāvim ir tiesības saņemt nepieciešamos dokumentus, paskaidrojumus, viedokli, vērtējumu statistikas datus un citu informāciju no atbildīgajām institūcijām.⁴
9. Pārstāvja funkciju īstenošanu nodrošina Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās birojs (Birojs). Birojs ir Ārlietu ministrijas struktūrvienība, un, neskaitot Pārstāvi, 2021.gadā Birojā strādāja 5 amatpersonas.

¹ Noteikumu 10.punkts.

² Noteikumu 11.punkts.

³ Noteikumu 12.punkts.

⁴ Noteikumu 13.punkts.

A. DAĻA

INFORMATĪVS PĀRSKATS PAR PĀRSTĀVJA DARBU

I. PĀRSTĀVĪBA TIESĀ

10. Īstenojot Latvijas valsts interešu pārstāvību Tiesā, Pārstāvis veic šādus uzdevumus:
- a) Tiesas noteiktajos termiņos, pamatojoties uz atbildīgo institūciju sniegto informāciju, angļu vai franču valodā sagatavo un iesniedz Tiesā valdības sākotnējo pārstāvības pozīciju un turamākos paskaidrojumus; iesniedz viedokli par taisnīgas atlīdzības prasībām; sagatavo un iesniedz citu Tiesas pieprasītu informāciju un piedalās Tiesas sēdēs, ja lieta tiek izskatīta mutvārdu procesā; ja tas nepieciešams Latvijas interešu vai Latvijas valstspiederīgo īpašu interešu aizstāvībai, pēc Ministru kabineta lēmuma iesaistās lietā trešās puses statusā;
 - b) sagatavo un iesniedz Ministru kabinetam informatīvo ziņojumu: par ieteicamo valdības nostāju gadījumos, kad lietā ir jāpieņem lēmums par mierizlīgumu vai vienpusējo deklarāciju; par lietas izskatīšanu mutvārdu procesā, kad Tiesa lietā nozīmējusi lietu izskatīšanai mutvārdu procesā; par Tiesas nolēmumu, kurā konstatēts Konvencijas vai tās protokolu pārkāpums Latvijā; par lēmumu par Tiesas sprieduma iespējamo pārsūdzēšanu Lielajā palātā; par lēmumu par iestāšanos lietā trešās puses statusā;
 - c) Tiesas nolēmumu izpildes gaitā nodrošina Tiesas nolēmumu tulkošanu latviešu valodā, publicēšanu un izplatīšanu; iesaka un koordinē pasākumus Tiesas nolēmumu izpildei – gan individuāla rakstura (kompensācijas izmaksa un tiesību aizskāruma rezultātā nodarītā kaitējuma vai zaudējumu novēršana), gan vispārēja rakstura (pasākumi, lai līdzīgi pārkāpumi neatkārtotos nākotnē) pasākumus; angļu valodā sagatavo informāciju par nolēmumu izpildi un iesniedz to Eiropas Padomes Ministru komitejā.

I.1. BIROJA LIETVEDĪBĀ ESOŠĀS LIETAS

11. 2021.gada 31.decembrī Biroja lietvedībā bija 64 lietas⁵, kurās abas puses ir lūgtas sniegt savus apsvērumus vai tos jau ir iesniegušas, bet Tiesa vēl nav pieņēmusi galīgo nolēmumu vai šis nolēmums vēl nav stājies spēkā. Gada laikā tiesvedībā esošo lietu skaits ir ievērojami pieaudzis (2020.gada 31.decembrī Biroja lietvedībā bija 51 lieta, savukārt 2019.gada 31.decembrī – 45 lietas). Papildus 2021.gadā Biroja lietvedībā bija 1 lieta, kurā Tiesa Latvijai nebija nosūtījusi iesniedzēju sūdzības valdības apsvērumu sniegšanai, taču šajā lietā atbilstoši Tiesas Reglamenta 39.punktam tika piemēroti pagaidu aizsardzības pasākumi, kuru ietvaros Pārstāvis sarakstē ar Tiesu atbildēja uz Tiesas jautājumiem par situāciju uz Latvijas-Baltkrievijas robežas.⁶
12. Laika posmā no Konvencijas spēkā stāšanās Latvijā 1997.gada 27.jūnijā līdz 2021.gada 31.decembrim Tiesa ir lūgusi Latviju sniegt savus apsvērumus kopumā 417 lietās, no kurām 21 lieta tika saņemta 2021.gadā.⁷ No šīm lietām 17 lietas valdības apsvērumu sniegšanai nosūtītas vienkāršotā kārtībā. Atbilstoši šai kārtībai Tiesa negatavo faktu izklāstu, un šis pienākums gulstas

⁵ Tostarp 1 lieta, kurā Latvija iesaistījies trešās puses statusā.

⁶ *H.M.M. un citi pret Latviju.*

⁷ *Kronbergs pret Latviju; Ždanoka pret Latviju (Nr.2); Rodina pret Latviju; Borisova pret Latviju; Valiullina un 7 citi pret Latviju; Brēmanis pret Latviju; SIA Marnori pret Latviju; Svilāns pret Latviju; Masteiko pret Latviju; Lavreckis pret Latviju; Timofejevs pret Latviju; Krēšliņa pret Latviju; Kobets pret Latviju; SIA RT Piedziņas grupa pret Latviju.*

uz valsti-atbildētāju.⁸ Papildus 2017.gadā izveidotajai vienkāršotajai kārtībai, kopš 2019.gada sākuma Tiesa ir ieviesusi sūdzību izskatīšanas kārtību, kuras ietvaros puses vispirms tiek aicinātas apsvērt mierizlīguma noslēgšanas iespēju. Šāda lietu izskatīšanas kārtība galvenokārt tiek izmantota lietās, kur Tiesa saskata pusēm iespēju noslēgt mierizlīgumu. Pirmais lietas izskatīšanas posms ir bezstrīdus fāze (*non-contentious phase*), kas ilgst aptuveni 12 nedēļas, turklāt šīs tiesvedības stadijas ietvaros Tiesa bieži jau iezīmē aptuvenu kompensācijas apmēru, kuru Tiesa, ņemot vērā tās līdzšinējo judikatūru, varētu piešķirt, ja tā konstatētu Konvencijas pārkāpumu. Ja mierizlīgums netiek noslēgts, otrajā posmā puses sniedz apsvērumus par sūdzību pieņemamību izskatīšanai un būtību. Šī sūdzību izskatīšanas kārtība tika piemērota 9 Latvijas valdībai 2021.gadā nosūtītajās lietās. Vienlaikus 2021.gada martā Tiesa attiecībā uz lietām, kas var ietekmēt konkrētās valsts tiesību sistēmu, Konvencijas sistēmu un tajā garantēto tiesību attīstību vai skar būtiskus tiesību jautājumus, ieviesa jaunu lietu sagatavošanas un apstrādes kārtību (*impact cases*).⁹ 2021.gadā Tiesa 1 lietu, kurā Latvija ir valsts-atbildētāja, ir identificējusi kā tādu, kas varētu ietilpt šo lietu kategorijā.¹⁰ Visbeidzot jānorāda, ka arī 2021.gadā Tiesa līdzīga rakstura sūdzības Latvijai nosūtīja vienlaikus vai apvienoja tās.

13. 2021.gadā Pārstāvis sniedza valdības apsvērumus, turpmākos apsvērumus, apsvērumus par taisnīgu atlīdzību vai sagatavoja Tiesas pieprasīto papildu informāciju kopumā 41 lietā,¹¹ no kurām 1 lietā Latvijas saziņa ar Tiesu bija saistīta ar Tiesas Reglamenta 39.punkta kārtībā noteiktajiem pagaidu aizsardzības pasākumiem saistībā ar situāciju uz Latvijas-Baltkrievijas robežas, taču, ņemot vērā, ka šajā lietā Tiesa nebija Latvijai nosūtījusi iesniedzēju sūdzības, tad iesniedzēji un Latvija nesniedza apsvērumus attiecībā uz šādu sūdzību pieņemamību izskatīšanai un būtību.
14. 2021.gadā saņemtajās jaunajās lietās lielāko īpatsvaru veido sūdzības par tiesību uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību (Konvencijas 8.pants), tiesību uz izglītību (Konvencijas 1.protokola 2.pants) un tiesību uz īpašumu (Konvencijas 1.protokola 1.pants) iespējamiem pārkāpumiem. Tāpat kā 2020.gadā, arī 2021.gadā saņemta 1 sūdzība par iespējamu personas tiesību uz personisko brīvību (Konvencijas 5.pants) pārkāpumu. 2021.gadā Latvija saņēmusi 1 lietu par iespējamu tiesību uz brīvām vēlēšanām pārkāpumu (Konvencijas 1.protokola 3.pants) saistībā ar Saeimas vēlēšanu likuma 5.panta 6.punktā noteikto liegumu Saeimas vēlēšanās par kandidātiem pieteikt personas, kuras pēc 1991.gada 13.janvāra darbojušās Latvijas Komunistiskajā partijā, un 2 lietas par iespējamiem vārda un izteiksmes brīvības (Konvencijas 10.pants) un pulcēšanās brīvības (Konvencijas 11.pants) pārkāpumiem. Savukārt par iespējamu spīdzināšanas un necilvēcīgas apiešanās aizlieguma pārkāpumu (Konvencijas 3.pants) un iespējumu tiesību uz taisnīgu tiesu (Konvencijas 6.pants) saistībā ar procesa ilgumu iespējamu pārkāpumu 2021.gadā Latvija apsvērumu sniegšanai nav saņēmusi nevienu lietu.

⁸ 2017.gadā Tiesā tika ieviesta vienkāršota kārtība (*immediate simplified procedure* jeb *IMSI*), kādā sūdzības tiek nosūtītas valdībai viedokļa sniegšanai. Proti, lai atvieglotu un padarītu efektīvāku Tiesas darbu, tā vairs negatavo lietas faktu izklāstu, tā vietā valstij-atbildētājam tiek pārsūtīta iesniedzēja sniegtā informācija kopā ar Tiesas sagatavotu īsu izklāstu par lietas galvenajiem aspektiem un jautājumiem. Šādās lietās faktu izklāsta sagatavošana gulstas uz valsti-atbildētāju.

⁹ Atbilstoši šai lietu apstrādes kārtībai lietas, kas ietilps to lietu kategorijā, kas skar Konvencijas sistēmu, nacionālo tiesību attīstību, konkrētajā valstī būtiskus sociālus, morālus jautājumus utt., Tiesa izskatīs Tiesas Palātā, savukārt citas lietas tiks pēc iespējas tiks nodotas izskatīšanai Tiesas Komitejās, kas izskata lietas trīs tiesnešu sastāvā, skat. arī: <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=003-6966913-9378085&filename=ECHR%20launches%20new%20case-processing%20strategy.pdf>.

¹⁰ *Krēsliņa pret Latviju* (iesniegums Nr.43257/20), lieta Latvijai apsvērumu sniegšanai nosūtīta 2021.gada 11.oktobrī.

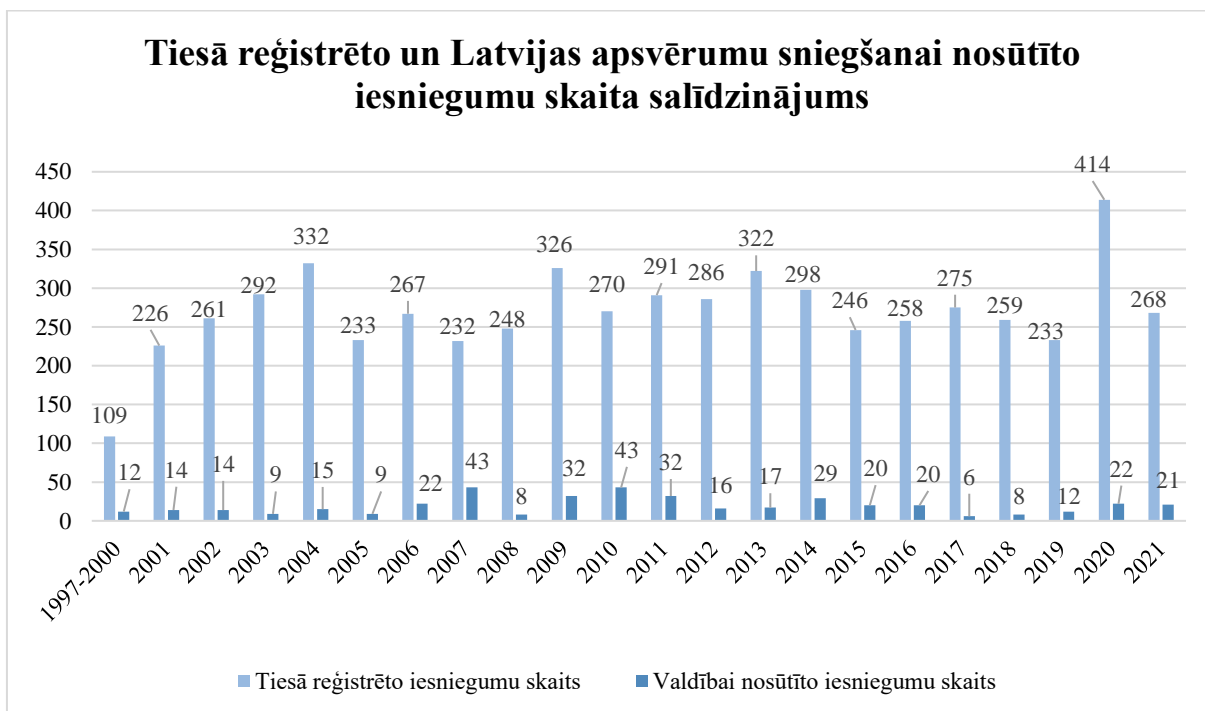
¹¹ *H.M.M. un citi pret Latviju; Siņicins pret Latviju; Pīlāgs pret Latviju; Lazdiņš pret Latviju; Rutule pret Latviju; Rjabinjins pret Latviju; Elmasidis pret Grieķiju; N.B. pret Latviju; Krieviņa pret Latviju; Savickis un citi pret Latviju; Tučs pret Latviju; M.A. pret Latviju; Duarte Agostinho un citi pret Portugāli un 32 citām valstīm; Rodina pret Latviju; Borisova pret Latviju; Bluks-Savickis pret Latviju; Petrakeviča un 4 citi pret Latviju; Jurgiļeviča pret Latviju; Poļakovs pret Latviju; Kotoviča pret Latviju; Ivanovs pret Latviju; Maksimovs pret Latviju; D. pret Latviju; Kronbergs pret Latviju; Lapsa pret Latviju; Maļinovskis pret Latviju; Vorotņikova pret Latviju; Ždanoka pret Latviju (Nr.2); Brēmanis un citi pret Latviju; Valiullina un 7 citi pret Latviju.*

15. 2021.gadā Latvijai apsvērumu sniegšanai nosūtītas 11 lietas par tiesību uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību iespējamiem pārkāpumiem. Šīs Konvencijas 8.pantā garantētās tiesības ietver dažādus aspektus, kas atspoguļojas arī Latvijas apsvērumiem nosūtītajās lietās. 8 lietās sūdzības iesniegtas saistībā ar izglītībā lietojamās valodas jautājumiem (latviešu valodas kā mācību valodas proporcijas palielināšana pirmsskolas, pamata un vidējās izglītības līmenī), 1 lieta saistīta ar tēva saskarsmes tiesību ar meitu īstenošanu, vēl 1 lieta saistīta ar personas un tās ģimenes locekļu mājokļos īstenoto kratīšanu kriminālprocesa ietvaros, bet vēl 1 lieta saistīta ar iesniedzēja dēla orgānu izņemšanu transplantācijas nolūkos pēc viņa nāves.
16. Arī personu sūdzības par iespējamiem tiesību uz īpašumu pārkāpumiem saturiski bija ļoti atšķirīgas. Daļa no sūdzībām ir saistītas ar īpašumiem, kuru teritorijā ietilpst publiskie ūdeņi, kā rezultātā nacionālā līmenī īpašumtiesību atjaunošana uz šiem zemes gabaliem tika atcelta, daļa saistīta ar labticīgu ieguvēju aizsardzību, daļa sūdzību saistītas ar nolēmumu par kompensācijas piešķiršanu izpildes efektivitāti, īpašumtiesību pār izsolē iegādāta nekustamā īpašuma noteikšanu un citiem tiesību uz īpašumu aspektiem. Vairākas no 2021.gadā valdības apsvērumiem nosūtītajām lietām, kas saistītas ar iespējamiem tiesību uz īpašumu pārkāpumiem, satur iesniedzēju sūdzības arī par zvērinātu tiesu izpildītāju rīcību spriedumu izpildes ietvaros, iespējamu zvērinātu tiesu izpildītāju nolaidību vai prettiesisku rīcību.
17. Vienlaikus jāuzsver, ka Latvijas valdībai tās apsvērumu sniegšanai tiek nosūtīta proporcionāli neliela daļa no Tiesā iesniegtajām sūdzībām, jo vairums sūdzību tiek noraidītas procesuālu apsvērumu dēļ, valdībai apsvērumus nelūdzot. Šajā saistībā jāatgādina, ka sūdzības pēc to sākotnējās izvērtēšanas var tikt nodotas Tiesai trīs dažādos sastāvos: viena tiesneša sastāvā tiek noraidītas tikai acīmredzami nepamatotas sūdzības; komiteja trīs tiesnešu sastāvā vienbalsīgi izlemj lietas par jautājumiem, kuros jau ir labi iedibināta Tiesas judikatūra; savukārt palātā septiņu tiesnešu sastāvā tiek izskatītas visas pārējās lietas, kā arī lietas, kuras komiteja nevar izlemt vienbalsīgi. Izskatīšanai Tiesas Lielajā palātā 17 tiesnešu sastāvā tiek nodotas lietas, kas skar no Konvencijas viedokļa nozīmīgus vai līdz šim Tiesā nevērtētus jautājumus.
18. Saskaņā ar Tiesas apkopotajiem statistikas datiem 2021.gadā no jau reģistrētajām lietām, tajā skaitā iepriekšējos gados, Tiesa tālākai virzībai – izlemšanai vienam tiesnesim, trīs tiesnešu komitejai vai septiņu tiesnešu palātai nodeva 268 lietas ar sūdzībām par iespējamiem Konvencijas vai tās protokolu pārkāpumiem Latvijā. Savukārt ar lēmumu Tiesa 2021.gadā noraidījusi 266 sūdzības, tajā skaitā arī lietās, kas jau bija nosūtītas valdībai apsvērumu sniegšanai. Būtiski uzsvērt, ka Tiesas pieņemto lēmumu skaits, ar viena tiesneša lēmumu noraidot iesniedzēju sūdzības kā acīmredzami nepamatotas un nenosūtot tās valdībai apsvērumu sniegšanai, ir pieaudzis (2019.gadā – 190 lietas; 2020.gadā – 224 lietas; 2021.gadā – 261 lieta). Vēl 3 lietās Tiesa 2021.gadā pasludināja spriedumus.
19. 2022.gada 1.janvārī Tiesā izskatīšanu kopumā gaidīja 386 lietas ar sūdzībām par Konvencijas vai tās protokolu iespējamiem pārkāpumiem Latvijā, no kurām 48 lietas jeb aptuveni 12% tika nodotas izskatīšanai vienam tiesnesim (2019.gadā – 36%, 2020.gadā – 16%); 257 lietas jeb aptuveni 67% tika nodotas izskatīšanai Tiesas komitejai trīs tiesnešu sastāvā, tādējādi turpinot 2020.gadā iezīmējušos tendenci Latvijas lietu izskatīšanā, kad ievērojami palielinājās tieši Tiesas komitejas izskatīto lietu skaits, salīdzinot ar līdz 2020.gadam valdošo tendenci, kad Tiesas komiteja izskatīja salīdzinoši nelielu Latvijas lietu daļu (2018.gadā – 24%; 2019.gadā – 27%; 2020.gadā – 61%). Izskatīšanai palātā septiņu tiesnešu sastāvā tika nodotas 80 lietas jeb aptuveni 21% lietu (2019.gadā – 37%, 2020.gadā – 22%). 2020.gadā lieta *Savickis un citi pret Latviju* tika nodota izskatīšanai Tiesas Lielajai palātai, kura to 2021.gada 26.maijā izskatīja 17 tiesnešu sastāvā; 2021.gada nogalē šī lieta joprojām atradās izskatīšanā Lielajā palātā.¹²

¹² https://www.echr.coe.int/Documents/CP_Latvia_ENG.pdf.

20. Tiesā reģistrēto un valdībai nosūtīto iesniegumu skaita salīdzinājums ir attēlots diagrammā Nr.1.

Diagramma Nr.1

I.2. TIESAS PIENĒMTIE NOLĒMUMI

21. Izlemjot Tiesā iesniegtās sūdzības, Tiesa pieņem spriedumu vai lēmumu. Lēmumi un spriedumi, kurus Tiesa pieņēmusi trīs tiesnešu komitejas vai Lielās palātas sastāvā, stājas spēkā to pasludināšanas dienā. Savukārt Tiesas palātas septiņu tiesnešu sastāvā pieņemtie spriedumi stājas spēkā 3 mēnešus pēc to pasludināšanas, ja neviena no pusēm nelūdz lietas atkārtotu izskatīšanu Tiesas Lielajā palātā, vai pēc šāda lūguma noraidīšanas. Lai gan bieži Tiesas lēmumiem netiek piešķirta pietiekama uzmanība, tie veido pietiekami apjomīgu un svarīgu Tiesas judikatūru. Tādēļ šī ziņojuma B daļā tiek analizēti visi Tiesas 2021.gadā pasludinātie nolēmumi Latvijas lietās – gan spriedumi, gan lēmumi.
22. Kopš Konvencijas spēkā stāšanās Latvijā līdz 2020.gada 31.decembrim Tiesa kopumā ir pasludinājusi 361 nolēmumu Latvijas lietās.¹³ Lielākā daļa jeb 162 nolēmumi ir lēmumi,¹⁴ ar kuriem sūdzības noraidītas kā nepieņemamas tālākai izskatīšanai vai ar kuriem lietas tikušas svītrotas no Tiesā izskatāmo lietu saraksta, jo iesniedzēji nevēlējās uzturēt savu sūdzību, vai ar kuriem atzīts, ka lieta tika atrisināta nacionālajā līmenī. Tiesa ir pasludinājusi arī 51 lēmumu, apstiprinot mierizlīgumu vai valdības iesniegto vienpusējo deklarāciju. No kopumā Tiesas pasludinātajiem 148 spriedumiem,¹⁵ 29 lietās nav konstatēts neviens Konvencijas vai tās protokolu pantu pārkāpums. Tādējādi secināms, ka 2021.gada nogalē joprojām nedaudz vairāk ir to nolēmumu, kuros nav konstatēts Konvencijas vai tās protokolu pārkāpums (no 361 nolēmuma Latvijas lietās 191 ir lēmumi par sūdzību noraidīšanu un spriedumi, kuros pārkāpumi nav konstatēti). Savukārt viens vai vairāki Konvencijas vai tās protokolu pārkāpumi ir konstatēti vai atzīti kopumā ar 170 nolēmumiem.

¹³ Ieskaitot tās lietas, par kurām Tiesa nav lūgusi Latvijas valdības apsvērumus.

¹⁴ Ieskaitot tās lietas, par kurām Tiesa nav lūgusi Latvijas valdības apsvērumus.

¹⁵ Ieskaitot spriedumus, kas 2021.gada 31.decembrī vēl nav stājušies spēkā.

23. 2021.gadā Tiesa Latvijas lietās kopumā ir pasludinājusi 6 nolēmumus: 3 lēmumus par sūdzību nepieņemšanu izskatīšanai pēc būtības¹⁶ un 3 spriedumus, no kuriem 2 konstatēts Konvencijas vai tās protokolos garantēto tiesību pārkāpums.¹⁷ Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, 2021.gadā pasludināto Tiesas nolēmumu skaits Latvijas lietās ir ievērojami sarucis, sasniedzot līmeni, kāds bija 2018.gadā (2019.gadā – 9 nolēmumi, bet 2020.gadā – 15 nolēmumi). Tiesas pieņemto nolēmumu skaits pa gadiem kopš 2012.gada attēlots 2.diagrammā.

Diagramma Nr.2

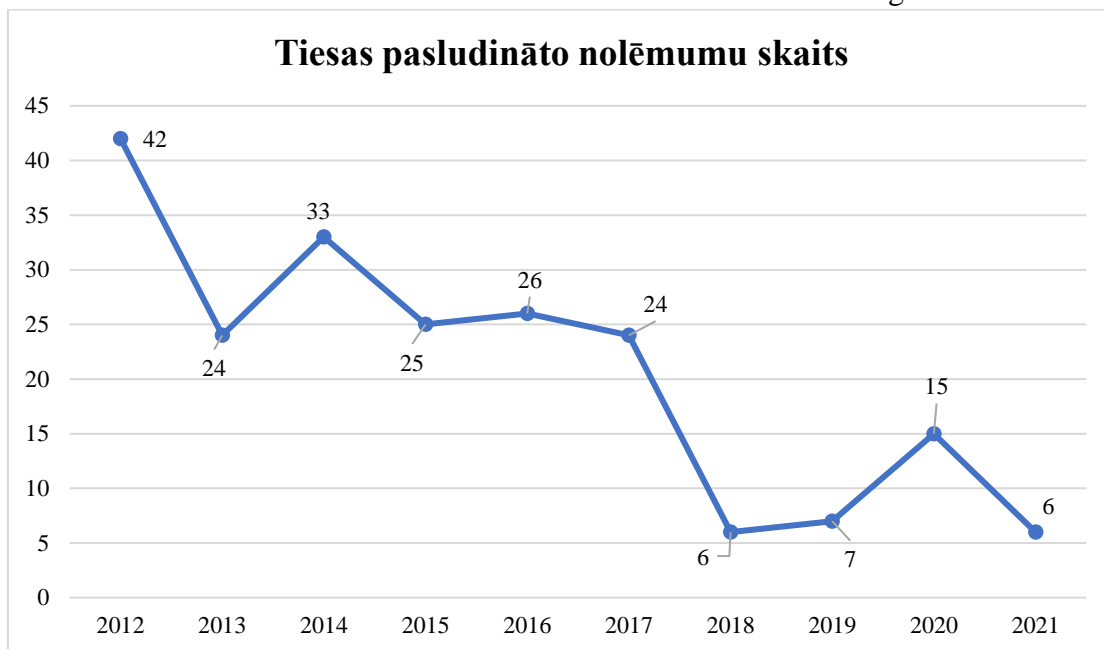
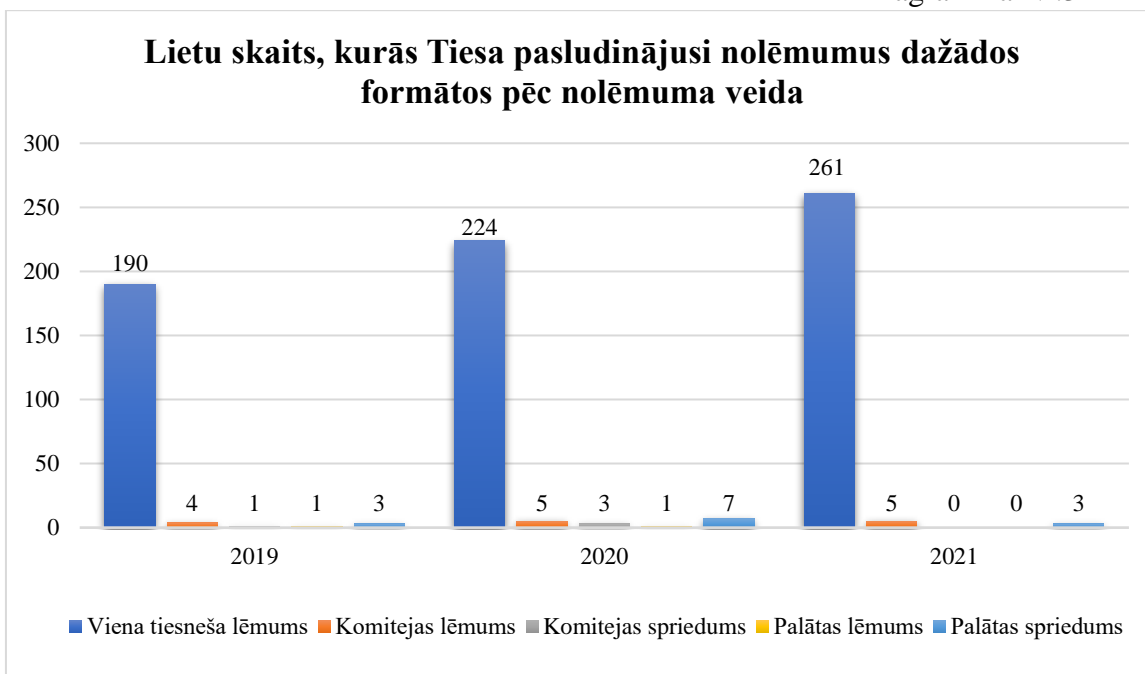

Diagramma Nr.3

¹⁶ Lēmumi lietās: *Berezovs pret Latviju*, *Višņevskis un citi pret Latviju*, noraidot trīs sūdzības, un *Tauters pret Latviju*.

¹⁷ Spriedumi lietās: *Voroņņikova pret Latviju*; *Bērziņš un citi pret Latviju* un *R.M. pret Latviju*, kur Tiesas spriedums šobrīd nav stājies spēkā un iesniedzēja ir lūgusi lietu nodot izskatīšanai Tiesas Lielajā palātā.

24. Jāatgādina, ka vienā iesniegumā persona var būt ietvērusi sūdzības par vairāku Konvencijā un tās protokolos garantēto tiesību pārkāpumiem. Turklāt Tiesa vērtē katras sūdzības pieņemamību izskatīšanai pēc būtības atsevišķi. Tas savukārt nozīmē, ka Tiesas secinājumi par vienā iesniegumā iekļauto sūdzību pieņemamību var būt dažādi, jo Tiesa var atzīt sūdzību par nepieņemamu, neizpildoties kaut vai vienam no Konvencijas 35.pantā iekļautajiem pieņemamības kritērijiem.
25. 2021.gadā Tiesas pieņemtajos 3 lēmumos Latvijas lietās, ar kuriem iesniedzēju sūdzības noraidītas, Tiesa šādu lēmumu pieņēmusi dažādu apsvērumu dēļ. Tā lietā *Berezovs pret Latviju* Tiesa noraidīja iesniedzēja sūdzību par viņa tiesību uz mājokļa neaizskaramību, kas garantētas Konvencijas 8.pantā, iespējamu pārkāpumu saistībā ar Valsts policijas darbinieku viņa mājoklī īstenotu apskati, jo atbilstoši Konvencijas 35.panta 3.punkta b) apakšpunktam iesniedzēja tiesību iespējamais aizskārums nebija sasniedzis minimālo aizskāruma līmeni.¹⁸ Savukārt lietā *Višņevskis un citi pret Latviju* Tiesa noraidīja trīs personu sūdzības par viņu tiesību, kas garantētas Konvencijas 5.pantā, iespējamu pārkāpumu, jo tās bija acīmredzami nepamatotas.¹⁹ Proti, izvērtējot tiesnešu lēmumos par apcietinājuma sākotnējo un turpmāko piemērošanu sniegto vērtējumu un pamatojumu, kā arī tiesvedības kopējo ilgumu, Tiesa secināja, ka sūdzības būtu noraidāmas atbilstoši Konvencijas 35.panta 3. un 4.punktam. Līdzīgu apsvērumu vadīta Tiesa noraidīja arī iesniedzēja sūdzību par iespējamu Konvencijas 6.panta pārkāpumu saistībā ar administratīvā procesa ilgumu lietā *Tauters pret Latviju*.²⁰ Tā kā kopējais tiesvedības ilgums šajā lietā bija 4 gadi un 8 mēneši un šajā laikā iesniedzēja prasību par kompensācijas piešķiršanu izskatīja iestādē un trīs tiesu instancēs, turklāt sākotnēji iesniedzēja prasību izskatīja bez kavēšanās, Tiesa atzina, ka ilgais bezdarbības posms tiesvedības noslēgumā pats par sevi nebija pietiekams pamats, lai uzskatītu, ka tiesvedība kopumā būtu ieilgusi. Plašāku informāciju par valdības izvirzītajiem apsvērumiem un Tiesas vērtējumu šajās lietās iespējams skatīt šī ziņojuma pielikumā.
26. Ņemot vērā, ka salīdzinājumā ar 2019. un 2020.gadu 2021.gadā ir ievērojami samazinājies gan Tiesas nolēmumu kopumā, gan arī Tiesas pasludināto spriedumu, kuros konstatēti Konvencijas un tās protokolos garantēto tiesību pārkāpumi, skaits, 2021.gadā ir samazinājies arī Tiesas piešķirto kompensāciju kopējais apmērs. 2021.gadā Tiesa kopumā pasludināja 3 spriedumus, no kuriem 2 konstatēts Konvencijas vai tās protokolu pārkāpums, taču tikai 1 no šīm lietām Tiesa piešķīra kompensāciju. 2019.gadā Tiesa kompensācijās kopumā piešķīra 11 762,30 eiro, 2020.gadā – 29 035,35 eiro, savukārt 2021.gadā Tiesa kopumā kompensācijās piešķīrusi 3 850 eiro. Vienīgais spriedums, kurā 2021.gadā Tiesa konstatēja Konvencijas pārkāpumu, par to piešķirot arī kompensāciju, bija spriedums lietā *Vorotņikova pret Latviju*, kurā Tiesa konstatēja Konvencijas 6.panta 1.punkta pārkāpumu, jo iesniedzējai šajā lietā nebija nodrošināta procesuālā līdztiesība, izskatot viņas lietu Augstākās tiesas Senātā. Šajā lietā Tiesa iesniedzējai piešķīra 3 000 eiro kompensāciju par kaitējumu un vēl 850 eiro par tiesāšanās izdevumiem. Savukārt lietā *Bērziņš un citi pret Latviju*, konstatējot Konvencijas 1.protokola 1.panta pārkāpumu, Tiesa secināja, ka iesniedzēji nebija savlaicīgi iesnieguši un pamatojuši savas kompensācijas prasības, tādēļ Tiesa šo iesniedzēju novēloti iesniegtās prasības noraidīja.
27. Kopumā kopš Konvencijas spēkā stāšanās Latvijā līdz 2021.gada 31.decembrim Tiesa kompensācijās piešķīrusi 2 146 674 eiro. Tabulā Nr.1 redzama 2021.gadā kopējā Tiesas piespriesto kompensāciju summa par konstatētajiem pārkāpumiem salīdzinājumā ar iesniedzēju pieprasīto summu. Secināms, ka Tiesas piespriestā kompensācija arī 2021.gadā ir veidojusi nelielu daļu no iesniedzēju pieprasītajām kompensācijām. 2021.gadā Tiesas piešķirtās kompensācijas veido aptuveni 0,4% no iesniedzēju pieprasītās kompensāciju summas.

¹⁸ *Berezovs pret Latviju* (iesniegums Nr.33012/13), 2021.gada 11.marta lēmums.

¹⁹ *Višņevskis un citi pret Latviju* (iesniegumi Nrs.35328/17, 35592/17 un 35635/17), 2021.gada 25.marta lēmums.

²⁰ *Tauters pret Latviju* (iesniegums Nr.57008/18), 2021.gada 24.jūnija lēmums.

Tabula Nr.1

Lieta	Iesniedzēju pieprasītās kompensācijas			Tiesas piešķirtās kompensācijas apmērs		
	Par kaitējumu	Par zaudējumiem	Tiesāšanās izdevumi	Par kaitējumu	Par zaudējumiem	Tiesāšanās izdevumi
<i>Voroņņikova pret Latviju</i>	Pēc Tiesas ieskatiem	-	850 EUR	3 000 EUR	-	850 EUR
<i>Berezovs pret Latviju</i>	142 287 EUR	-	-	-	-	-
<i>Višņevskis un citi pret Latviju</i>	590 400 EUR	4 770,15 EUR	3 000 EUR	-	-	-
<i>Tauters pret Latviju</i>	8 000 EUR	-	6 133,41 EUR	-	-	-
<i>Bērziņš un citi pret Latviju</i>	227 659 EUR vai līdzvērtīgs īpašums	-	-	-	-	-
<i>R.M. pret Latviju</i>	50 000 EUR	-	-	-	-	-
Kopā	1 033 099,56 EUR			3 850 EUR		

Diagramma Nr.4

28. 2021.gadā Tiesas pasludinātajos spriedumos Latvijas lietās Tiesa vērtējusi sūdzības par Konvencijas 6.panta iespējamu pārkāpumu, Konvencijas 8.panta iespējamu pārkāpumu, Konvencijas 1.protokola 1.panta iespējamu pārkāpumu un Konvencijas 1.protokola 2.panta iespējamu pārkāpumu. Lietā *Voroņņikova pret Latviju* Tiesa sniedza vērtējumu par sacīkstes principa nozīmi tiesību uz taisnīgu tiesu nodrošināšanai, uzsverot nacionālo tiesu pienākumu nodrošināt procesa dalībniekam tiesības iepazīties ar trešo personu sniegtiem nesaistošiem viedokļiem, kam var būt ietekme uz tiesas vērtējumu konkrētā lietā, un par tiem sniegt viedokli, ja persona to vēlas.²¹ Savukārt lietā *Bērziņš un citi pret Latviju* Tiesa konstatēja, ka ir noticis iesniedzēju tiesību uz īpašumu pārkāpums, jo iesniedzēju īpašumam noteiktais ierobežojums – stingra režīma aizsargjosla ap ūdens ņemšanas vietām – bez kompensācijas vai līdzvērtīga īpašuma

²¹ *Voroņņikova pret Latviju* (iesniegums Nr.68188/13), 2021.gada 4.februāra spriedums.

piešķiršanas nozīmēja, ka notikusi šo iesniedzēju īpašuma *de facto* bezatlīdzības atsavināšana.²² Visbeidzot lietā *R.M. pret Latviju* Tiesa secināja, ka nav noticis Konvencijas 8.panta pārkāpums, jo nacionālās iestādes bija sniegušas pietiekamus iemeslus, lai pieņemtu lēmumu par iesniedzējas aizgādības un saskarsmes tiesību ar viņas dēlu pārtraukšanu. Savukārt attiecībā uz iesniedzējas sūdzību par iespējamu viņas dēla Konvencijas 1.protokola 2.pantā garantēto tiesību uz izglītību pārkāpumu Tiesa, secinot, ka tās rīcībā nebija pietiekamas informācijas par to, kāda loma nacionālā sistēmā ir mūzikas skolām, un ņemot vērā, ka iesniedzējas dēlam pieeja izglītībai kopumā netika liegta, noraidīja iesniedzējas sūdzības²³ (plašāku informāciju par 2021.gadā pasludinātajiem Tiesas nolēmumiem skatīt Ziņojuma B daļā un pielikumā).

29. Par katru Tiesas pieņemto spriedumu, kurā tiek konstatēts Konvencijas vai tās protokolu pārkāpums, Pārstāvis gatavo informatīvo ziņojumu Ministru kabinetam, kurā sniegts īss pārskats par lietas faktiem, tās virzību Tiesā, Tiesas izdarītajiem secinājumiem un identificētajām problēmām. Tāpat savos ziņojumos Ministru kabinetam Pārstāvis iekļauj priekšlikumus par nepieciešamajiem pasākumiem sprieduma izpildei un līdzīgu pārkāpumu nepieļaušanai nākotnē. Šie priekšlikumi var ietvert nepieciešamību izdarīt grozījumus normatīvajā regulējumā, izmaiņas pastāvošajā iestāžu/institūciju praksē vai tiesu judikatūrā un citus pasākumus. Par katru Tiesas pieņemto nolēmumu Pārstāvis gatavo informatīvu apkopojumu, kurš tiek publicēts Ārlietu ministrijas un Augstākās tiesas tiešsaistes vietnēs, tādējādi informējot sabiedrību par Tiesas judikatūras attīstību Latvijas lietās, Tiesas vērtējumu un secinājumiem.
30. Tabulā Nr.2 apkopota informācija par Tiesas pieņemto spriedumu un lēmumu skaitu laika posmā no 2013. līdz 2021.gadam.

Tabula Nr.2

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Spriedumu skaits kopā	10	19	7	16	14	3	4	9	3
Tajā skaitā spriedumi, kuros konstatēti pārkāpumi	10	16	6	9	12	1	4	8	2
Tajā skaitā spriedumi, kuros nav konstatēti pārkāpumi	0	2	1	8	2	2	0	1	1
Lēmumi, ar kuriem sūdzības noraidītas pēc valdības apsvērumu saņemšanas (t.sk., ja iesniedzēji vairs nevēlas uzturēt savu sūdzību)	14	14	12	9	8	3	3	5	3
Lēmumi, ar kuriem apstiprināti mierizligumi, vienpusējās deklarācijas	0	0	6	1	2	0	0	1	0
Nolēmumu skaits kopā	24	33	25	26	24	6	7	15	6

31. Plašāka informācija par Tiesas 2021.gadā pasludinātajiem nolēmumiem sniegta Ziņojuma pielikumā.

²² *Bērziņš un citi pret Latviju* (iesniegums Nr.73105/12), 2021.gada 21.septembra spriedums.

²³ *R.M. pret Latviju* (iesniegums Nr.53487/13), 2021.gada 9.decembra spriedums vēl nav stājies spēkā.

I.3. TIESAS NOLĒMUMU IZPILDE

32. Pēc Tiesas nolēmuma spēkā stāšanās tā izpildes uzraudzība tiek nodota EP Ministru komitejai, kuras uzdevums ir vērtēt, vai nacionālajā līmenī veiktie pasākumi Tiesas nolēmumā identificēto problēmu novēršanai ir atbilstoši un pietiekami. Tiesas nolēmumu izpildes gaitā Pārstāvis sniedz informāciju par individuāla rakstura pasākumiem nolēmuma izpildei, piemēram, Tiesas piešķirtās atlīdzības samaksu vai tiesvedības atjaunošanu nacionālā līmenī, un vispārēja rakstura pasākumiem, piemēram, grozījumiem normatīvajā regulējumā, pastāvošās prakses vai judikatūras maiņu. Informāciju par veiktajiem pasākumiem Pārstāvis sniedz rīcības ziņojumā vai rīcības plānā, kas 6 mēnešu laikā pēc nolēmuma stāšanās spēkā jāiesniedz EP Ministru komitejā, kas tos apkopo un publicē Tiesas spriedumu izpildes departamenta tiešsaistes vietnē.²⁴ Ja EP Ministru komiteja uzskata, ka valsts-atbildētājas īstenotie pasākumi ir pietiekami, lai novērstu gan sekas, kas radītas iesniedzējam konkrētajā lietā, gan līdzīgus pārkāpumus nākotnē, tā pieņem rezolūciju par nolēmuma izpildi, ar ko arī noslēdzas Tiesas nolēmuma izpildes uzraudzība. EP Ministru komiteja galvenokārt uzrauga Tiesas spriedumu izpildi, taču līdzīgs process kopš Konvencijas 14. protokola spēkā stāšanās ir attiecināms arī uz Tiesas lēmumu par mierizlīguma apstiprināšanu izpildi, kas gan vairumā gadījumos aprobežojas ar Tiesas piešķirtās atlīdzības samaksu iesniedzējam.
33. Nacionālajā līmenī spriedumu izpilde aizsākas ar Pārstāvja sagatavoto informatīvo ziņojumu Ministru kabinetam par Tiesas nolēmumu, kurā konstatēts Konvencijas vai tās protokolu pārkāpums. Lai veicinātu Tiesas nolēmumu pienācīgu izpildi, Tieslietu ministrijā ir izveidota darba grupa, kurā Pārstāvis sniedz informāciju ne tikai par Tiesas spriedumos jau konstatētajām problēmām, bet arī par problēmjaudājumiem, kas izriet no lietām, kurās tiesvedība turpinās. Tāpat Pārstāvis un Biroja darbinieki piedalās dažādu Tieslietu ministrijas izveidoto pastāvīgo darba grupu sanāksmēs, kurās tiek apskatītas Tiesas spriedumos identificētās problēmas un nacionālajā regulējumā nepieciešamie grozījumi, lai šīs problēmas novērstu. Tomēr bieži vien Tiesas spriedumā identificēto trūkumu novēršanai pietiek ar pastāvošās prakses vai judikatūras maiņu, un grozījumi normatīvajā regulējumā nav nepieciešami. Tādēļ viens no būtiskākajiem vispārēja rakstura pasākumiem Tiesas spriedumu izpildē ir sabiedrības, amatpersonu, tiesību normu piemērotāju informēšana par Tiesas izdarītajiem secinājumiem un identificētajiem trūkumiem, kā arī Tiesas nolēmumu skaidrošana. Tādēļ pēc Tiesas nolēmuma publicēšanas Pārstāvis latviešu valodā sagatavo īsu Tiesas nolēmuma kopsavilkumu, kuru publicē Ārlietu ministrijas tīmekļa vietnē.²⁵ Turklāt, lai pievērstu plašāka sabiedrības loka uzmanību Tiesas judikatūrai Latvijas lietās, šos pārskatus bieži vien savā tīmekļa vietnē pārpublicē Augstākā tiesa, žurnāls "Jurista Vārds" un citi mediji.
34. 2021.gadā Pārstāvis papildināja jau iesniegto valdības rīcības plānu Tiesas 2014.gadā pasludinātā sprieduma izpildei par civilprocesa ilgumu,²⁶ kā arī papildināja jau iesniegto valdības rīcības ziņojumu sprieduma izpildei lietā par Konvencijas 2.panta (tiesības uz dzīvību) pārkāpumu.²⁷ Tāpat Pārstāvis iesniedza rīcības ziņojumus un atjaunotos rīcības ziņojumus par Tiesas 2019., 2020. un 2021.gadā pieņemtajiem nolēmumiem lietās *Andersena pret Latviju*,²⁸ *Markus pret Latviju*,²⁹ *Rodina pret Latviju* un *Dupate pret Latviju*,³⁰ *Vinks un Ribicka pret Latviju*³¹ un *Vorotņikova pret*

²⁴ <http://hudoc.exec.coe.int/eng>.

²⁵ <https://www.mfa.gov.lv/lv/jaunumi?category%5B586%5D=586>.

²⁶ Valdības rīcības ziņojums lietā *Veiss pret Latviju* pieejams: [http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=DH-DD\(2020\)799E](http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=DH-DD(2020)799E).

²⁷ Latvijas iesniegtais rīcības ziņojums lietā *Emars pret Latviju* pieejams: [http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=DH-DD\(2020\)323E](http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=DH-DD(2020)323E).

²⁸ Valdības rīcības ziņojums lietā *Andersena pret Latviju* pieejams: <https://rm.coe.int/0900001680a116c1>.

²⁹ Valdības rīcības ziņojums lietā *Markus pret Latviju* pieejams: <https://rm.coe.int/0900001680a1c775>.

³⁰ Valdības rīcības ziņojums lietās *Rodina pret Latviju* un *Dupate pret Latviju*, pieejams: <https://rm.coe.int/0900001680a35b55>.

³¹ Valdības rīcības ziņojums lietā *Vinks un Ribicka pret Latviju*, pieejams: <https://rm.coe.int/0900001680a3bb34>.

Latviju.³² Piemēram, attiecībā uz lietām *Andersena pret Latviju*,³³ kur Tiesa konstatēja Konvencijas 6.panta pārkāpumu saistībā ar atsevišķiem iesniedzējas blakussūdzības izskatīšanas aspektiem Rīgas apgabaltiesā, un *Vorotņikova pret Latviju*,³⁴ kur Tiesa konstatēja Konvencijas 6.panta pārkāpumu saistībā ar iesniedzējas tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu, jo iesniedzējai netika dota iespēja iepazīties ar iestāžu viedokļiem, kurus lietas izskatīšanas kasācijas instancē laikā bija pieprasījis Augstākās tiesas Senāts, un sniegt par tiem viedokli, valdības rīcības ziņojumos iekļauta informācija par tiesu praktisku darbību administratīvā procesa un civilprocesa gaitā: kā pusēm tiek sniegta iespēja iepazīties ar otras puses vai trešo pušu iesniegtiem viedokļiem un apsvērumiem; kā par apsvērumu saņemšanu un iesniegšanu tiek informēta otra strīdus puse; kā arī par to, kādā kārtībā un vai vispār personai ir tiesības iesniegt savus apsvērumus iepretim otras puses vai trešo pušu apsvērumiem. Proti, šajos valdības rīcības ziņojumos īpašs uzsvars likts ne tik daudz uz normatīvā regulējuma grozījumiem, bet tiesu prakses apskatu, kur ievērojamu lomu spēlē arī tiesu izmantotās e-platformas. Līdzīgi tieši ar praktiskiem apsvērumiem jeb normu piemērošanu praksē saistīts arī valdības apvienotais rīcības ziņojums lietās *Rodina pret Latviju* un *Dupate pret Latviju*.³⁵ Būtiski uzsvērt, ka šajās lietās Tiesa konstatēja Konvencijas 8.panta pārkāpumus, jo abos gadījumos nacionālās tiesas nebija pietiekami līdzsvarojušas personu tiesību uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību un mediju vārda brīvību. Līdz ar to valdības apvienotajā rīcības ziņojumā par šo Tiesas nolēmumu izpildi ietverts apskats par nacionālo tiesu judikatūru, vērtējot personu sūdzības par goda un cieņas aizskārumiem un iejaukšanos personas tiesībās uz privātās dzīves neaizskaramību, tostarp attiecībā uz to, kā Latvijas tiesas savā judikatūrā izmanto Tiesas judikatūrā izvirzītos kritērijus, lai līdzsvarotu tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību ar otras puses tiesībām uz vārda brīvību: (1) publikācijas ieguldījums sabiedrībai nozīmīgā diskusijā; (2) personas publiskā atpazīstamība; (3) publikācijas tēma; (4) publikācijā minētās personas iepriekšējās darbības; (5) pausto ziņu saturs, forma un sekas; (6) ja attiecināms, apstākļi, kādos fotogrāfijas vai informācija tika iegūta. Arī lietā *Vinks un Ribicka pret Latviju*, kur Tiesa konstatēja Konvencijas 8.panta pārkāpumu saistībā ar kratīšanu, kuras veikšanai tika piesaistīta Valsts policijas speciālo uzdevumu vienība “Omega”, un nesamērīgu iejaukšanos iesniedzēju tiesībās uz privātās dzīves neaizskaramību, valdības rīcības ziņojumā uzsvars likts tieši uz nacionālo iestāžu praksi, nosakot situācijas, kurās piesaistīt speciālo uzdevumu vienību kratīšanas veikšanai, un normatīvo regulējumu, kas ir šādu lēmumu pamatā. Visbeidzot attiecībā uz sprieduma lietā *Markus pret Latviju*³⁶ izpildi valdības rīcības ziņojumā sniegta informācija, kas bija iekļauta jau Tiesas spriedumā, konstatējot Konvencijas 1.protokola 1.panta pakrāpumu šajā lietā. Proti, rīcības ziņojumā skaidrots, ka normas, uz kuru pamata bija noticis iesniedzēja Konvencijas 1.protokola 1.pantā garantēto tiesību pārkāpums un kas noteica visas mantas konfiskāciju kā obligātu papildsodu par noziedzīgo nodarījumu, par kura izdarīšanu iesniedzējs tika atzīts par vainīgu, bija jau grozītas pirms Tiesas sprieduma lietā *Markus pret Latviju* pasludināšanas, un Satversmes tiesa šos grozījumus bija atzinusi par atbilstošiem Satversmes 105.pantam.

35. Savukārt saistībā ar procesa ilguma lietām, kuras ilgstoši ir bijušas uzmanības centrā Latvijas lietās, jānorāda, ka 2021.gadā spriedumu izpildes uzraudzība tika slēgta lietā *Veiss pret Latviju*,³⁷ kuras izpildes gaitā Latvija regulāri informēja EP Ministru komiteju par uzlabojumiem Latvijas tiesu darba organizācijā un veikto pasākumu ietekmi uz lietu izskatīšanas ilguma samazināšanos, ko apstiprināja arī statistikas dati par vidējo lietas izskatīšanas ilgumu Latvijas tiesās. Ņemot vērā, ka iesniedzēja lietā *Veiss pret Latviju* tiesvedība nacionālā līmenī 2021.gadā noslēdzās un 2020.gadā Tiesa pasludināja lēmumu lietā *Guravska pret Latviju*,³⁸ secinot, ka Latvijā kopš 2016.gada ir

³² Valdības rīcības ziņojums lietā *Vorotņikova pret Latviju*, pieejams: <https://rm.coe.int/0900001680a49392>.

³³ *Andersena pret Latviju* (iesniegums Nr.79441/17), 2019.gada 19.septembra spriedums.

³⁴ *Vorotņikova pret Latviju* (iesniegums Nr.68188/13), 2021.gada 4.februāra spriedums.

³⁵ *Rodina pret Latviju* (iesniegumi Nrs.48534/10 un 19532/15), 2020.gada 14.maija spriedums.

³⁶ *Markus pret Latviju* (iesniegums Nr.17483/10), 2020.gada 11.jūnija spriedums.

³⁷ *Dupate pret Latviju* (iesniegums Nr.18068/11), 2020.gada 19.novembra spriedums.

³⁸ *Guravska pret Latvija* (iesniegums Nr.41553/18), 2020.gada 7.jūlija lēmums.

efektīvs tiesību aizsardzības līdzeklis gadījumos, kad personas uzskata, ka tās tiesības uz taisnīgu tiesu nesamērīga procesa ilguma dēļ ir pārkāptas, EP Ministru komiteja sprieduma izpildes uzraudzību šajā lietā noslēdza. Sprieduma izpildes uzraudzība lietā *Veiss pret Latviju* noritēja kopš 2014.gada, un tā bija vadošā procesa ilguma lieta, tādējādi sprieduma izpildes uzraudzības slēgšana lietā *Veiss pret Latviju* uzskatāma par apliecinājumu Latvijas nacionālo tiesu darba efektivizācijai.

36. Vienlaikus Tiesas spriedumu izpildes uzraudzības gaitā EP Ministru komitejas Tiesas spriedumu izpildes departaments ne tikai pārbauda, vai valsts ir veikusi pietiekamus vispārējos pasākumus, lai novērstu līdzīgu pārkāpumu atkārtosanos nākotnē, bet vērtē arī to, vai personai, kuras tiesību pārkāpumu Tiesa ir konstatējusi, ir pienācīgi novērstas pārkāpuma sekas un pēc iespējas atjaunots stāvoklis, kāds tas bija pirms pārkāpuma izdarīšanas. Nereti individuālie pasākumi ietver ne tikai Tiesas noteiktās kompensācijas izmaksu iesniedzējam, bet arī tiesvedības atjaunošanu nacionālā līmenī. Tā, piemēram, 2021.gadā lietā *Markus pret Latviju* attiecībā uz individuālajiem pasākumiem Tiesas sprieduma izpildei līdztekus informācijai par Tiesas noteiktās atlīdzības izmaksu Latvija informēja EP Ministru komiteju par tiesvedības atjaunošanu un gaitu nacionālajā līmenī.³⁹ Arī vairākās citās lietās EP Spriedumu izpildes departaments ir norādījis, ka tiesvedības atjaunošana nacionālā līmenī būtu piemērots individuālais pasākums, taču atbilstoši Latvijas nacionālajam regulējumam tiesvedību atjaunot, pamatojoties uz Tiesas nolēmumu, var tikai pēc personas pieteikuma.
37. 2021.gada nogalē EP Ministru komiteja uzraudzīja Tiesas nolēmumu izpildi 9 Latvijas lietās. Nolēmumu izpildes uzraudzība turpinās: 2 lietās par tiesībām uz īpašumu;⁴⁰ un 5 lietās par tiesību uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību,⁴¹ no kurām 1 lietā Tiesa konstatēja arī diskriminācijas aizlieguma pārkāpumu saistībā ar liegumu ieslodzītajiem vīriešiem, kas izcieš sodu noteiktā režīma pakāpē, īslaicīgi atstāt ieslodzījuma vietu tuvinieka nāves gadījumā (Konvencijas 8.pants kopsakarā ar Konvencijas 14.pantu). Atlikušās 2 lietas, kurās spriedumu izpildes uzraudzība turpinās, saistītas ar tiesību uz taisnīgu tiesu pārkāpumiem.⁴² Tā kā 2021.gadā Tiesas pasludināto spriedumu, kuros konstatēts viens vai vairāki Konvencijas vai tās protokolu pārkāpumi, skaits ir samazinājies, samazinājies arī spriedumu izpildes uzraudzībai nodoto lietu skaits (2019.gadā izpildes uzraudzībai nodotas 3 lietas; 2020.gadā – 8 lietas, bet 2021.gadā – 2 lietas). Kopumā 2021.gada ietvaros sprieduma izpildes uzraudzība slēgta 2 lietās: 1 lietā par procesa ilgumu un 1 lietā par tiesību uz dzīvību (Konvencijas 2.pants) procesuālo aspektu.⁴³
38. Pārstāvja darba apjoms saistībā ar Latvijas interešu pārstāvību Tiesā laika posmā no 2013.gada līdz 2020.gada 31.decembrim atspoguļots tabulā Nr.3.

Tabula Nr.3

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Latvijas valdības pozīcijas sniegšanai saņemtās lietas	17	29	20	23	6	10	12	22	21
Latvijas valdības sniegtās pozīcijas	20	26	23	16	6	3	12	14	19

³⁹ Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta lēmums lietā SKK-J-88/2021, pieejams: <https://www.at.gov.lv/downloadlawfile/7771>.

⁴⁰ *Markus pret Latviju* (iesniegums Nr.17483/10), 2020.gada 11.jūnija spriedums; *Bērziņš un citi pret Latviju* (iesniegums Nr.73105/12), 2021.gada 21.septembra spriedums.

⁴¹ *Ēcis pret Latviju* (iesniegums Nr.12879/09), 2019.gada 10.janvāra spriedums; *Vinks un Ribicka pret Latviju* (iesniegums Nr.28926/10), 2020.gada 30.janvāra spriedums; *Rodina pret Latviju* (iesniegums Nr.48534/10), 2020.gada 14.maija spriedums; *Močuļskis pret Latviju* (iesniegums Nr.71064/12), 2020.gada 17.decembra spriedums; *Dupate pret Latviju* (iesniegums Nr.18068/11), 2020.gada 19.novembra spriedums.

⁴² *Andersena pret Latviju* (iesniegums Nr.79441/17), 2020.gada 19.septembra spriedums; *Voroņņikova pret Latviju* (iesniegums Nr.68188/13), 2021.gada 4.februāra spriedums.

⁴³ *Emars pret Latviju* (iesniegums Nr.22412/08), 2014.gada 18.novembra spriedums.

Latvijas valdības sniegtie papildu apsvērumi un apsvērumi par taisnīgu atbildību	18	21	17	20	15	7	17	10	26
Sagatavotie un valdībā izskatītie ziņojumi (tiesvedībā esošās lietas, spriedumi, mierizlīgumi)	25	22	17	14	17	6	14	14	8
Rīcības ziņojumi/ plāni par spriedumu izpildi	21	24	16	40	27	33	3	12	7
Kopā Tiesai un Tiesas spriedumu izpildes gaitā sagatavoto dokumentu skaits (pozīcijas, papildus apsvērumi, ziņojumi, rīcības ziņojumi/plāni)	84	93	73	90	65	49	46	50	60

II. PĀRSTĀVĪBA ANO

39. Īstenojot Latvijas interešu pārstāvību ANO individuālo sūdzību izskatīšanas procesā, Pārstāvis īsteno šādas funkcijas:

- pamatojoties uz atbildīgo institūciju sniegto informāciju, kādā no ANO darba valodām sagatavo un iesniedz ANO valdības sākotnējo pārstāvības pozīciju un turpmākos apsvērumus;
- ja ANO pieņem viedokli, konstatējot pārkāpumu, iesniedz Ministru kabinetā informatīvo ziņojumu par ANO viedokļa izvērtējumu, norādot lēmuma izpildei nepieciešamos pasākumus;
- pamatojoties uz atbildīgo institūciju sniegto informāciju, sagatavo un iesniedz ANO valdības nostāju par ANO viedokļa izpildi, nodrošina viedokļa tulkošanu latviešu valodā, publicēšanu un izplatīšanu.

40. Īstenojot Latvijas interešu pārstāvību ANO nacionālo ziņojumu izskatīšanas procesā, Pārstāvis īsteno šādas funkcijas:

- atbilstoši ANO noteiktajām vadlīnijām, pamatojoties uz atbildīgo institūciju sniegto informāciju, sagatavo nacionālos ziņojumus par Pārstāvja kompetencē esošo ANO konvenciju izpildi Latvijā;
- iesniedz nacionālos ziņojumus apstiprināšanai Ministru kabinetā, nodrošina nacionālo ziņojumu tulkošanu angļu valodā un to iesniegšanu ANO;
- izveido Latvijas delegāciju nacionālā ziņojuma izskatīšanai ANO, nodrošina tās apstiprināšanu Ministru kabinetā, kā arī piedalās nacionālo ziņojumu izskatīšanā ANO;
- apkopo un sagatavo ANO pieprasīto papildinformāciju par Pārstāvja kompetencē esošo ANO konvenciju izpildi Latvijā atsevišķos jautājumos posmā starp nacionālo ziņojumu izskatīšanu.

41. 2021.gadā Pārstāvja darba apjoms Latvijas interešu pārstāvībā ANO saglabājās augsts, jo turpinājās darbs pie ANO iesniegto Latvijas ziņojumu izskatīšanas un jaunu ziņojumu sagatavošanas iesniegšanai ANO. Turklāt 2021.gada nogalē ANO Cilvēktiesību komiteja publicēja 2 viedokļus lietās, kurās Latvija ir valsts-atbildētāja.

II.1 NACIONĀLO ZIŅOJUMU SAGATAVOŠANA UN IZSKATĪŠANA ANO

42. 2021.gada 23.-25.februārī ANO Ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību komiteja (Komiteja) izskatīja Latvijas kārtējo ziņojumu par 1966.gada ANO Starptautiskā pakta par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām (ICESCR) izpildi Latvijā laika posmā no 2008.gada 1.janvāra līdz

2017.gada 31.decembrim. Savukārt 2021.gada 8.martā Komiteja publicēja savus noslēguma secinājumus par Latvijas iesniegto ziņojumu. Latvijas kārtējā ziņojuma izskatīšana tika sadalīta 4 tematiskos blokos: vispārīgie jautājumi par ICESCR ieviešanu, vispārēju diskriminācijas aizliegumu, dzimumu līdztiesību (ICESCR 1.-5.pants); jautājumi saistībā ar nodarbinātību, darba drošību, sociālo aizsardzību un tiesībām veidot arodbiedrības un darboties tajās (ICESCR 6.-9.pants); jautājumi par ģimenes aizsardzību un tiesībām; adekvātu dzīves līmeni un mazaizsargāto personu aizsardzību; tiesībām uz veselību (ICESCR 10.-12.pants); un jautājumi par tiesībām uz izglītību, minoritāšu aizsardzību un tiesībām uz kultūru (ICESCR 13.-15.pants). Latvijas delegāciju ziņojuma izskatīšanai vadīja Ārlietu ministrijas valsts sekretārs, un tajā bija pārstāvji no Biroja, Iekšlietu ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas, Kultūras ministrijas, Labklājības ministrijas, Tieslietu ministrijas un Veselības ministrijas.

43. Savos 2021.gada 8.marta noslēguma secinājumos par Latvijas kārtējo ziņojumu Komiteja izcēlusi vairākas pozitīvas tendences Latvijā, piemēram, Latvijas pieņemtos plānus un stratēģijas klimata pārmaiņu novēršanai, panākumus, kas sasniegti sieviešu iesaistē darba tirgū, kā arī Satversmes tiesas judikatūru, kas pārskata periodā vairākkārt pievērsusies tieši dažādiem ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību aspektiem Latvijā. Tāpat Komiteja uzslavēja Latviju par pievienošanos Konvencijai par personu ar invaliditāti tiesībām un tās papildprotokolam, tādējādi ļaujot personām ANO Personu ar invaliditāti tiesību komitejā iesniegt sūdzības par iespējamiem to tiesību pārkāpumiem Latvijā, un Pārskatītās Eiropas Sociālās hartas ratificēšanu. Vienlaikus Komiteja iezīmēja arī vairākas jomas, kurās Latvija varētu veikt papildu pasākumus, lai efektīvāk aizsargātu personu ekonomiskās, sociālās un kultūras tiesības. Piemēram, Komiteja norādīja, ka Latvijai būtu jāstiprina tiesu vara, izmeklēšana un neatkarīgas korupcijas apkarošanas iestādes darbība, lai samazinātu korupcijas gadījumus būvniecībā, transportā un citās jomās. Tāpat Komiteja norādīja, ka Latvijai būtu jāuzlabo savi centieni klimata neitralitātes līdz 2050.gadam sasniegšanai, jāpilnveido marginalizēto sabiedrības grupu iespējas iekļauties sabiedrībā, jāturpina romu, bēgļu un patvērumu meklētāju integrācija. Komiteja uzteica Latvijas panākumus, pieņemot likumu "Par nepilsoņa statusa piešķiršanas izbeigšanu bērniem", un aicināja Latviju veicināt personu naturalizēšanos un tiesību vienlīdzīgas īstenošanas iespējas. Attiecībā uz tiesībām uz darbu un labvēlīgiem apstākļiem darba vietā, darba drošību Komiteja vērsa Latvijas uzmanību uz arvien pastāvošo ievērojamo atšķirību atalgojumā starp dzimumiem, kā arī uz sabiedrībā joprojām aktuāliem aizbriedumiem pret cilvēkiem ar atšķirīgu ādas krāsu, valodu, reliģisko piederību, nacionālo un/vai etnisko izcelsmi, seksuālo orientāciju un dzimumidentitāti. Kopumā Komiteja aicināja Latviju pilnveidot un uzlabot savus centienus saliedētas sabiedrības veidošanā, nodrošinot ikvienam iespējas uz adekvātu dzīves līmeni, vienlaikus norādot, ka, lai arī Latvijā periodiski tiek palielināta minimālā mēnešalga, tā joprojām nespēj cilvēkam nodrošināt adekvātu dzīves līmeni atbilstoši dzīves dārdzībai. Komiteja aicinājusi Latviju vairāk iesaistīt sievietes, tostarp sievietes ar invaliditāti, lēmumu pieņemšanā, nodrošināt dzimumu līdztiesību vadošos amatos, samazināt bezdarba līmeni, jo īpaši reģionos (ar vislielāko uzsvāru uz Latgali), un pilnveidot Valsts Darba inspekcijas darbību, lai novērstu un samazinātu ievērojamo arodslimību un nelaiemes gadījumu darbā skaitu.
44. Pievēršoties sociālajai drošībai un veselības aizsardzībai, Komiteja secināja, ka Latvijā atvēlētais budžeta līdzekļu apjoms abām šīm nozarēm ir nepietiekams. Komiteja uzsvēra, ka valsts noteiktais pensiju līmenis neatbilst dzīves dārdzībai, bet valsts atbalsts bezdarba, darbnespējas, vecuma, invaliditātes gadījumos ir nepietiekams, tādēļ būtu nepieciešams pārskatīt šos pabalstus un pensijas un veikt visus iespējamus pasākumus, lai nodrošinātu personu sociālo aizsardzību. Tāpat Komiteja uzsvēra, ka aptuveni piektdaļa Latvijas iedzīvotāju atrodas uz nabadzības sliekšņa (riskā), tādēļ būtu jāveic pasākumi, lai izskaustu nabadzību, paplašinātu sociālo mājokļu pieejamību, pašvaldību atbalstu un citus pasākumus. Komiteja pauda bažas par jauno Dzīvojamo telpu īres likumu, kas, Komitejas ieskatā, varētu radīt nelabvēlīgākus apstākļus īrniekiem. Tāpat Komiteja norādīja, ka Latvijai jāturpina pilnveidot bērnu, kuri palikuši bez vecāku gādības, aizsardzību, novēršot

ilgtermiņa institucionalizāciju, klaiņošanu un veicinot alternatīvo aprūpes modeļu pieejamību. Līdztekus Komiteja rekomendēja pēc iespējas samazināt pacientu līdzmaksājumus veselības aprūpes pakalpojumu saņemšanai, palielināt veselības aprūpes pakalpojumu klāstu un nodrošināt ārstu, māsu un citu medicīnas personāla pieejamību slimnīcās, lai samazinātu gaidīšanas laiku. Tāpat Latvijai būtu jānodrošina pilnīga pieeja kontracepcijai, seksuālās un reproduktīvās veselības aprūpei un būtu jāinformē jaunieši par šiem jautājumiem, kā arī jāuzlabo centieni pilnveidot veselības aprūpes pakalpojumus pacientiem ar psiholoģiskām problēmām, pēc iespējas izvairoties no institucionālizācijas. Savukārt, pievēršoties jautājumiem par tiesībām uz kultūru un izglītību, Komiteja aicināja palielināt valsts budžeta līdzekļus, kas atvēlēti izglītībai, pilnveidot skolotāju zināšanas un uzlabot infrastruktūru, nodrošināt pieeju izglītībai visām sabiedrības grupām, tostarp mazaizsargātām grupām, kā personas ar invaliditāti un romi. Komiteja aicināja izveidot stratēģiju iekļaujošas izglītības nodrošināšanai un aicinājusi izvērtēt izglītības reformu, kuras rezultātā ievērojami palielināta latviešu valodas kā mācību valodas proporcija izglītības iestādēs. Ņemot vērā Covid-19 pandēmijas izplatību, būtisks horizontālais jautājums, kas ievijās visos ziņojuma izskatīšanas blokos, bija Latvijas īstenotie pasākumi Covid-19 pandēmijas apkarošanai, testēšanas nodrošināšanai un vakcīnu pieejamībai, kā arī sabiedrības informēšanai par Covid-19 pandēmiju, tās cēloņiem, sekām un pasākumiem slimības izskaušanai. Komiteja aicināja Latviju veicināt sabiedrības izpratni par Covid-19 pandēmiju un nodrošināt ikvienam pieeju vakcinācijai un testēšanai. Visbeidzot Komiteja aicināja Latviju divu gadu laikā – līdz 2023.gada 8.martam sniegt papildu informāciju par paveikto nabadzības izskaušanā, klimata jomā un pasākumiem, kas veikti Covid-19 apkarošanai.⁴⁴

45. 2021.gadā turpinājās darbs pie Latvijas ziņojuma par Pakta ieviešanu Latvijā 2014.-2019.gadā, Latvijas kārtējā ziņojuma par 1989.gada ANO Konvencijas par bērna tiesībām ieviešanu Latvijā 2016.-2020.gadā un Latvijas kārtējā ziņojuma par ANO 1965.gada Konvencijas par jebkuras rasu diskriminācijas izskaušanu ieviešanu Latvijā 2017.-2020.gadā. Turklāt ziņojuma ANO Bērnu tiesību komitejai izstrādes ietvaros Birojs turpina sadarboties ar Labklājības ministriju kā atbildīgo iestādi bērnu tiesību jomā Latvijā. Sadarbība ar Labklājības ministriju turpinās arī ANO Bērnu tiesību komitejas 71.sesijā sniegto noslēguma apsvērumu par Latvijas iepriekšējo kārtējo ziņojumu par Bērnu tiesību konvencijas ieviešanu īstenošanai, Birojam sagatavojot atzinumus un nepieciešamo informāciju par Labklājības ministrijas izstrādātajiem plānošanas dokumentiem bērnu tiesību jomā. Visbeidzot 2021.gadā uzsākts darbs pie papildu informācijas sniegšanas ANO Sieviešu diskriminācijas izskaušanas komitejai, kuru Latvija šai komitejai iesniedza 2022.gada marta sākumā.

II.2. INDIVIDUĀLO SŪDZĪBU IZSKATĪŠANA ANO CILVĒKTIESĪBU KOMITEJĀ

46. 2021.gadā Pārstāvja darba apjoms saistībā ar individuālo sūdzību izskatīšanu ANO Cilvēktiesību komitejā ir samazinājies. Ja 2018.gadā bija novērojams pieaugums attiecībā uz ANO Cilvēktiesību komitejas Latvijas valdībai nosūtītajām lietām (2018.gadā saņemtas 5 jaunas lietas), kas nemainīgs saglabājās arī 2019.gadā, jo Latvija turpināja sniegt papildu apsvērumus ANO Cilvēktiesību komitejā izskatāmajās lietās, tad 2020.gadā Latvija saņēma tikai 1 jaunu lietu, bet 2021.gadā valdības apsvērumu sniegšanai nav saņemta neviena jauna ANO Cilvēktiesību komitejā izskatāmā lieta. Vienlaikus 2021.gadā ANO Cilvēktiesību komiteja publicēja 2 viedokļus, noraidot iesniedzēju sūdzības un konstatējot, ka nav noticis Paktā garantēto tiesību pārkāpums.
47. No 1992.gada līdz 2021.gada nogalei ANO Cilvēktiesību komiteja ir publicējusi viedokļus 7 Latvijas lietās, no kurām 2 viedokļi par sūdzību noraidīšanu vai secinot, ka nav noticis Paktā

⁴⁴ Komitejas noslēguma secinājumi par Latvijas kārtējo ziņojumu par ICESCR ieviešanu Latvijā 2008.-2017.gadā latviešu valodā pieejami: <https://www.mfa.gov.lv/lv/media/3994/download>.

garantēto tiesību pārkāpums, pieņemti 2021.gadā.⁴⁵ Pārskata periodā ANO Cilvēktiesību komiteja Latvijai valdības apsvērumu sniegšanai nav nosūtījusi nevienu jaunu lietu. Tādējādi 2021.gada 31.decembrī izskatīšanā ANO Cilvēktiesību komitejā bija 6 Latvijas lietas, kurās iesniedzēji sūdzējās par vienu vai vairākiem Pakta pantu pārkāpumiem. Šajās 6 lietās vienādā skaitā ir sūdzības (3) par Pakta 14.panta (tiesības uz taisnīgu tiesu) iespējamiem pārkāpumiem, Pakta 17.panta (tiesības uz privātās ģimenes neaizskaramību) iespējamiem pārkāpumiem un Pakta 26.panta (diskriminācijas aizliegums) iespējamiem pārkāpumiem. Joprojām izskatīšanā atrodas 2 sūdzības par Pakta 25.panta (tiesības uz brīvām vēlēšanām; pasīvo vēlēšanu aspekts) iespējamiem pārkāpumiem, 2 sūdzības par Pakta 7.panta (spīdināšanas aizliegums) un 9.panta (tiesības uz brīvību un personas neaizskaramību) iespējamiem pārkāpumiem. Pa vienai sūdzībai ir par Pakta 6.panta (tiesības uz dzīvību), 10.panta (cietsirdīgas un pazemojošas apiešanās aizliegums brīvības atņemšanas vietās), 11.panta (aizliegums atņemt brīvību civiltiesisko saistību neizpildes gadījumā), 12.panta (pārvietošanās brīvība) un 16.panta (tiesības tikt atzītam par personu likuma priekšā) iespējamiem pārkāpumiem.

48. 2021.gadā ANO Cilvēktiesību komiteja publicēja 2 viedokļus Latvijas lietās. Lietā *Baranovs pret Latviju* ANO Cilvēktiesību komiteja noraidīja iesniedzēja sūdzību par iespējamu Pakta 14.panta pārkāpumu, secinot, ka tā ir acīmredzami nepamatota, vienlaikus secinot, ka nav noticis arī iesniedzēja Pakta 25.pantā kopsakarā ar Pakta 2.pantu (vispārējs diskriminācijas aizliegums) garantēto tiesību pārkāpums, jo iesniedzēja-pašvaldības deputāta mandāta anulēšana viņa nepietiekamu valsts valodas zināšanu dēļ konkrētās lietas apstākļu gaismā nebija nesamērīga iejaukšanās iesniedzēja tiesībās.⁴⁶ Savukārt lietā *G.B. pret Latviju* ANO Cilvēktiesību komiteja savā viedoklī noraidīja iesniedzēja sūdzības par iespējamiem Pakta 14.panta pārkāpumiem dažādos aspektos, secinot, ka iesniedzēja sūdzības vairākos tās aspektos bija acīmredzami nepamatotas, bet daļā – ārpus Pakta materiāltiesiskā tvēruma.⁴⁷ Plašāks ANO Cilvēktiesību komitejas 2021.gadā publicēto viedokļu izklāsts ietverts Ziņojuma pielikumā.

III. CITI PĀRSTĀVJA DARBA VIRZIENI

49. Līdztekus Latvijas interešu pārstāvībai starptautiski gan Tiesā, gan ANO Pārstāvis veic vienlīdz svarīgu un laika ziņā apjomīgu darbu nacionālajā līmenī, veicinot Latvijas valsts pārvaldes, tiesu varai un tiesu sistēmai piederošo personu, kā arī sabiedrības kopumā izpratni un izglītošanos par cilvēktiesību jautājumiem. Lai gan šādas Pārstāvja funkcijas Noteikumos tieši nav minētas, Pārstāvja darbība nacionālajā līmenī ir likumsakarīga, jo tā ir cieši saistīta ar kvalitatīvu Latvijas valdības interešu pārstāvību starptautiski. Šīs Pārstāvja darbības mērķis ir pilnveidot izpratni par dažādiem cilvēktiesību jautājumiem, Tiesas judikatūras un darbības metožu attīstību gan Latvijas lietās, gan kopumā, lai veicinātu diskusiju un risinātu ne tikai jau zināmas problēmas Latvijā pastāvošajā regulējumā un praksē, bet arī laikus identificētu un risinātu iespējamās problēmjautājumus pirms tie nonāk izskatīšanā starptautiskā līmenī.

⁴⁵ Papildus ANO Cilvēktiesību komitejas publicētajiem 7 viedokļiem Latvijas lietās, vēl viena iesniedzēja sūdzības noraidītas, npublicējot Cilvēktiesību komitejas viedokli, jo iesniedzējs neturpināja uzturēt savu sūdzību. Līdz ar to kopumā Komiteja ir izskatījusi 8 lietas, kurās Latvija bijusi valsts-atbildētāja. Lieta, kurā ANO Cilvēktiesību komitejas viedoklis nav publicēts ir *A.M. pret Latviju* (2020) par iespējamu Pakta 14.panta (tiesības uz taisnīgu tiesu) pārkāpumu.

⁴⁶ ANO Cilvēktiesību komitejas 2021.gada 18.oktobra viedoklis lietā *Baranovs pret Latviju* (iesniegums Nr.3021/2017), pieejams: <https://www.mfa.gov.lv/lv/media/4984/download>.

⁴⁷ ANO Cilvēktiesību komitejas 2021.gada 5.novembra viedoklis lietā *G.B. pret Latviju* (iesniegums Nr.3124/2018) pieejams: <https://www.mfa.gov.lv/lv/media/5167/download>.

50. Pārskata periodā Pārstāvja tiešsaistes vietnē⁴⁸ regulāri ievietoti paziņojumi par jaunākajiem Tiesas un ANO Cilvēktiesību komitejas nolēmumiem un viedokļiem Latvijas lietās, par lietu, kurās Latvija ir valsts-atbildētāja, izskatīšanu Tiesas Lielajā palātā, Latvijas nacionālo ziņojumu izskatīšanu ANO komitejās un tās rezultātiem, aicinājumi nevalstiskajām organizācijām iesaistīties ziņojumu izskatīšanā, noteiktā termiņā iesniedzot savus alternatīvos ziņojumus par Latvijas iesniegtajiem ziņojumiem ANO nepastarpināti, kā arī Pārstāvja darba pārskati. Tāpat Biroja sagatavotos paziņojumus preseī par Tiesas nolēmumiem regulāri pārpublicēja arī žurnāls “Jurista Vārds”, Augstākā tiesa, un atsevišķus Biroja sagatavotos paziņojumus pārpublicēja arī cilvēktiesību ziņu, viedokļu un tematisko rakstu bezpeļņas platforma *cilvektiesibas.info*. Turklāt 2021.gadā Pārstāvja tīmekļa vietnē publicēts atjaunots Tiesas judikatūras apkopojums par drošības līdzekļa – apcietinājums – piemērošanu.⁴⁹
51. Atbilstoši Noteikumiem Pārstāvis nodrošina Tiesas pieņemto spriedumu Latvijas lietās tulkošanu latviešu valodā un to publicēšanu.
52. Ņemot vērā, ka Latvijas sabiedrība un iestādes ir pielāgojušās Covid-19 pandēmijas radītajiem izaicinājumiem sadarbībā, komunikācijā un tālākizglītības jautājumos, 2021.gada ietvaros Pārstāvja un Biroja darbinieku dalība dažādās lekcijās un semināros salīdzinājumā ar 2020.gadu ir pieaugusi, taču pirmspandēmijas līmenis vēl nav sasniegts. 2021.gadā Birojs turpināja sadarbību ar Latvijas Tiesnešu mācību centru un Rīgas Juridisko augstskolu. 2021.gadā Latvijas Tiesnešu mācību centrā Biroja darbinieki vadīja vairākas lekcijas un seminārus par apcietinājuma piemērošanu un izmeklēšanas tiesneša lomu cilvēktiesību ievērošanai kriminālprocesā. Tāpat gan tiesnešiem, gan advokātiem sniegtas lekcijas par Tiesas judikatūru jautājumos, kas saistīti ar civilprocesu, kā arī par cilvēktiesību ievērošanu civilprocesā. Proti, sniegts ieskats par Tiesas judikatūru, kurā vērtēts, kas būtu jādara, lai nodrošinātu tiesības uz taisnīgu tiesu, tiesības uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību, tiesības uz īpašumu un citas personām Konvencijā garantētās tiesības, kuras tieši vai netieši var tikt skartas civilprocesā. Tāpat 2021.gadā Biroja darbinieki sniedza lekcijas advokātiem par to, kas būtu jāņem vērā un jāievēro, vērsoties ar iesniegumu Tiesā, kā arī iepazīstināja ar aktuālo Tiesas praksi un resursiem, kur meklēt informāciju. Sadarbībā ar Ģenerālprokuratūru Pārstāvis pasniedza lekcijas jaunajiem prokuroriem. Turklāt līdztekus lekcijām, kas sniegtas tālākizglītības un profesionālās pilnveides ietvaros, 2021.gada ietvaros lekcijas par tiesvedību Tiesā, par EP un cilvēktiesībām Pārstāvis pasniedza arī Rīgas Juridiskās augstskolas, Latvijas Universitātes un Rīgas Stradiņa universitātes studentiem. Pārstāvis un Biroja darbinieki 2021.gada ietvaros piedalījās vairāku nacionālo tiesas procesa izspēļu tiesāšanā: Tiesībsarga biroja organizētajā izspēlē, kas atveido tiesvedības procesu Tiesā; prof. Paula Minca Krimināltiesību tiesas procesa izspēlē, kurā tiek apskatīti aktuāli un būtiski krimināltiesību un kriminālprocesuālie jautājumi; un prof. Kārļa Dišlera Konstitucionālo tiesību tiesas procesa izspēlē, kas atveido Satversmes tiesas procesu un kuras ietvaros šogad tika vērtēti jautājumi par deputātu tiesību uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību un tiesībām uz brīvām vēlēšanām korelācijā ar prasību vakcinēties. 2021.gada ietvaros iknedēļas žurnāls “Jurista Vārds” publicēja Pārstāvja viedokli par

⁴⁸ Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās tīmekļa vietne: <https://www.mfa.gov.lv/lv/par-mums/latvijas-parstavis-starptautiskajas-cilvektiesibu-institucijas>.

⁴⁹ Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās birojs, Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras apkopojums par Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 5.pantu par drošības līdzekļa – apcietinājums – piemērošanu, pieejams: <https://www.mfa.gov.lv/lv/media/3885/download/>.

konstitucionālo orgānu amatpersonu pienākumu vakcinēties⁵⁰ un rakstu “Cilvēktiesības nav egocentrisms, valsts nav Laimes lācis”.⁵¹

53. Kā ik gadu, arī 2021.gadā Ārlietu ministrija un Birojs sniedza atbalstu ikgadējās cilvēktiesību konferences organizēšanai, kurā 2021.gadā papildus jau ierastajām tēmām par aktuālajiem Tiesas nolēmumiem gan Latvijas, gan citu valstu lietās un Satversmes tiesas aktuālajiem nolēmumiem pamattiesību jomā apskatīta arī Eiropas Savienības tiesas judikatūra pamattiesību jomā, kā arī diskutēts par Covid-19 pandēmijas radīto ietekmi uz cilvēktiesībām dažādos aspektos. Konferences ietvaros sniegts ieskaits par 2021.gadā paveikto Latvijas interešu pārstāvībā starptautiskajās cilvēktiesību organizācijās, īpaši uzsverot Covid-19 izplatības ierobežošanai pieņemto ierobežojošo pasākumu dēļ iesniegtās atkāpes ANO un EP, vides tiesību un aizsardzības lomas pieaugumu starptautisko cilvēktiesību kontekstā un 2021.gada ietvaros attiecībā uz Latviju atbilstoši Tiesas Reglamenta 39.punktam noteiktajiem pagaidu aizsardzības pasākumiem. Tāpat konferences ietvaros vērsta sabiedrības uzmanība uz to, ka 2021.gada 1.augustā spēkā stājās Konvencijas 15.protokols, ar kuru ieviestas vairākas būtiskas izmaiņas sūdzību izskatīšanas procesā Tiesā. Papildus dalībai lekcijās, tiesas procesa izspēlēs un cilvēktiesību konferencē 2021.gadā Pārstāvis ar prezentāciju “Cilvēktiesības un amatpersonām piešķirto tiesību realizācija migrācijas krīzes aspektā” piedalījās Iekšējā drošības biroja organizētajā ikgadējā konferencē “Amatpersonu dienesta pienākumu pildīšanas laikā izdarītu noziedzīgu nodarījumu aktualitātes un konstatētā problemātika”.

III.1. SADARBĪBA AR VALSTS IESTĀDĒM

54. Līdzīgi kā iepriekšējos gados arī 2021.gada novērojumi liecina, ka Pārstāvja iesaiste jauna normatīvā regulējuma izstrādes procesā, sniedzot atzinumu par tiesību aktu projektiem un piedaloties starpministriju (starpinstitūciju) sanāksmēs, kā arī iesaiste darba grupās, kas izstrādā tiesību aktu projektus vai lemj par nepieciešamajiem uzlabojumiem esošajā regulējumā vai praksē, ir efektīvs veids, kā novērst Latvijas tiesību aktu neatbilstību Konvencijai un tādējādi novērst arī jaunu sūdzību nonākšanu Tiesā. Šāda Pārstāvja iesaiste un līdzdalība veicina valsts amatpersonu izpratni par cilvēktiesību jautājumiem. 2021.gada ietvaros Biroja iesaiste dažādu viedokļu sniegšanā, darba grupās un normatīvo aktu izstrādes procesā ievērojami pieaugusi.
55. 2021.gadā Birojs sniedza viedokli 2 Satversmes tiesā izskatāmajās lietās: lietā Nr.2021-22-01 “Par Civilprocesa likuma 444.1.panta trešās daļas otrā teikuma (redakcijā, kas bija spēkā no 2018.gada 1.marta līdz 2021.gada 19.aprīlim) atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92.panta pirmajam teikumam” un lietā Nr.2021-34-01 “Par Krimināllikuma 82.panta pirmās daļas redakcijā, kas bija spēkā no 2013.gada 1.aprīļa līdz 2016.gada 10.maijam, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 100.panta pirmajam teikumam un 2016.gada 21.aprīļa likuma “Grozījumi Krimināllikumā” pārejas noteikuma atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1.pantam un 92.panta otrajam teikumam. Lietā Nr.2021-22-01 Pārstāvis apskatīja Tiesas judikatūru Konvencijas 6.panta 1.punkta piemērošanā attiecībā uz juridisku personu tiesībām uz pieeju tiesai, īpaši attiecībā uz juridisku personu tiesībām lūgt atbrīvojumu no dažādu maksājumu veikšanas, lai varētu īstenot savas tiesības uz taisnīgu tiesu. Savukārt savā viedoklī lietā Nr.2021-34-01 Pārstāvis apskatīja Tiesas judikatūru Konvencijas 10.panta un 17.panta (tiesību ļaunprātīgas izmantošanas aizliegums) piemērošanā, vienlaikus pievēršoties arī Konvencijas 7.pantā ietvertajam *nulla poena sine lege* jeb sodīšanas nepieļaujamības bez likuma principam.

⁵⁰ Līce K., Meistere D., Pleps J. “Vai Saeimas deputātiem un citu valsts konstitucionālo orgānu amatpersonām ir pienākums vakcinēties”, Jurista Vārds Nr.44 (1206), 2.11.2021., elektroniski pieejams: <https://juristavards.lv/doc/279875-vai-saeimas-deputatiem-un-citu-valsts-konstitucionalo-organu-amatpersonam-ir-pienakums-vakcineties/>.

⁵¹ Līce K. “Cilvēktiesības nav egocentrisms, valsts nav laimes lācis”, Jurista Vārds Nr.7(1169), 16.02.2021., elektroniski pieejams: <https://juristavards.lv/doc/278281-cilvektiesibas-nav-egocentrisms-valsts-nav-laimes-lacis/>

56. 2021.gadā Pārstāvis Saeimā un tās komisijās piedalījās diskusijās par dažādiem starpnozaru jautājumiem un izskatāmajiem likumprojektiem, kā arī sniedza viedokli un atzinumus par specifiskiem cilvēktiesību aspektiem. Pārstāvis piedalījās vairākās Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisijas sēdēs, kurās citastarp tika apskatīti pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības novēršanai un ar to saistītais normatīvais regulējums. Tāpat Pārstāvis un Biroja darbinieki piedalījās Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas sēdēs, kurās tika skatīti jautājumi par likumprojektiem “Grozījums Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likumā” un “Grozījums likumā “Par sapulcēm, gājieniem un piketiēm””, pievēršoties jautājumam par nepieciešamību sapulcēs, gājienos, piketos un publiskos pasākumos aizliegt izmantot Georga lentes. Pārstāvis Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijā 2021.gadā sniedza arī pārskatu par 2020.gadā paveikto Latvijas interešu pārstāvībai Tiesā un uz šo sanākumi sagatavoja arī materiālu, kurā apkopota statistika par paveikto. Tāpat Pārstāvis piedalījās Saeimas Juridiskās komisijas un Juridiskās komisijas Krimināltiesību politikas apakškomisijas sanāksmēs, apskatot jautājumus par Krimināllikuma 231.panta piemērošanu praksē un vērtējot nepieciešamību veikt grozījumus normatīvajā regulējumā, lai novērstu dezinformācijas un nepatiesu ziņu, kas skar būtiskas sabiedrības intereses, izplatību. 2021.gadā pieauga deputātu interese par Latvijas iesniegtajām atkāpēm no Konvencijā un Paktā garantētajām tiesībām, tāpēc 2021.gada ietvaros Birojs sagatavoja vairākas atbildes uz Saeimas deputātu jautājumiem par to, kādos gadījumos valsts iesniedz atkāpes no Konvencijas un Pakta un kāda ir šādu atkāpju ietekme ne tikai uz Latvijas tēlu starptautiskā sabiedrībā, bet arī uz nacionālo tiesību normu piemērošanu. Visbeidzot, ievērojot Saeimas Prezidija lūgumus sniegt viedokli par Saeimas deputātu tiesību ierobežošanu, Pārstāvis sniedza 2 viedokļus. Pirmkārt, Pārstāvis sniedza Saeimas Prezidijam viedokli par prasību Saeimas deputātiem uzrādīt vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu vai Covid-19 infekcijas testa negatīvu rezultātu pirms Saeimas sēdes un deputātu tiesībām piedalīties Saeimas darbā, ja tas netiek izdarīts. Otrkārt, Pārstāvis sniedza viedokli par Ministru kabineta 2021.gada 9.oktobra rīkojuma Nr.720 “Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu” piemērošanu attiecībā uz valsts orgānu amatpersonām. Šo viedokļu ietvaros Pārstāvis pievērsās Konvencijas 8.pantā, 14.pantā un 1.protokola 3.pantā garantētajām tiesībām, kā arī Tiesas un Satversmes tiesas judikatūrai šajos un saistītajos jautājumos.
57. 2021.gada ietvaros Pārstāvis sniedza arī 2 viedokļus administratīvajām tiesām. Proti, pēc Administratīvās apgabaltiesas lūguma Pārstāvis sniedza skaidrojumu par personai nepieciešamajiem dokumentiem, lai iesniegtu sūdzību Tiesā. Apskatot Tiesa Reglamenta 47.punktu un Konvencijas 34.pantu, Pārstāvis uzsvēra, ka nepieciešamo dokumentu apjoms un tvērums ir atkarīgs no tā, kādu sūdzību persona vēlas Tiesā iesniegt. Turklāt atbilstoši Tiesas Reglamenta prasībām personai nav pienākuma iesniegt Tiesā pilnīgi visus lietas materiālus, tādēļ arī valstij, tajā skaitā administratīvajām tiesām, nevarētu būt uzlikts pienākums nodrošināt personai visus lietas materiālus. Tomēr Pārstāvis secināja, ka valsts iestādes nedrīkstētu personām pieprasīt informāciju par to, kāda satura sūdzību persona Tiesā plāno iesniegt, un pašas izvērtēt, kādi dokumenti personai būtu nepieciešami. Savukārt pēc Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta lūguma Pārstāvis sniedza viedokli lietā SKA-619/2021, galvenokārt, apskatot Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likuma normas un to mijiedarbību ar Konvencijas 1.protokola 1.pantā un 13.pantā (efektīvi tiesību aizsardzības līdzekļi) garantētajām tiesībām.
58. Kā ikkatru gadu, arī 2021.gadā Pārstāvis un Birojs cieši sadarbojās ar Tieslietu ministriju. 2021.gadā gan Pārstāvis, gan Biroja darbinieki iesaistījās atsevišķu jautājumu, tostarp jautājumu, kas skar Tiesas spriedumu izpildi, apspriešanā pastāvīgās Kriminālprocesa likuma darba grupas sanāksmēs. Atbildot uz Tieslietu ministrijas lūgumiem, 2021.gadā Birojs sagatavoja atzinumus par likumprojekta “Par Konvencijas pret spīdzināšanu un citiem nežēlīgas, necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas veidiem Fakultatīvo protokolu”, par grozījumiem Ministru kabineta 2013.gada 2.jūlija noteikumos Nr.364 “Noteikumi par zvērināta tiesu izpildītāja rīcību ar

bezmantnieku mantu”, par Tieslietu ministrijas izstrādāto izvērtējumu par mantas konfiskāciju ārpus kriminālprocesa un par likumprojektu “Grozījumi Latvijas Sodu izpildes kodeksā”. Tāpat Pārstāvis un Biroja darbinieki sniedza atbalstu Tieslietu ministrijai saistībā ar izvērtējumu par to, vai, ievērojot Tiesas atziņas lietā *Dzirnīs pret Latviju*⁵² un Tiesas judikatūru Konvencijas 1.protokola 1.panta piemērošanā kopumā, būtu nepieciešams izdarīt grozījumus Kriminālprocesa likumā, lai pilnīgāk aizsargātu noziedzīgi iegūtas mantas labticīgos ieguvējus, kam uz strīdus nekustamo īpašumu zemesgrāmatā ir nostiprinātas īpašumtiesības. Tāpat Pārstāvis un Biroja darbinieki sniedza Tieslietu ministrijai saistībā ar Tieslietu ministrijas darbības stratēģiju un Tiesas nolēmumu iespējamo nozīmi tiesu darbības kvalitātes novērtēšanai. Visbeidzot Pārstāvis 2021.gada garumā piedalījās Tieslietu ministrijas paspārnē izveidotajā darba grupā Satversmes tiesas 2020.gada 12.novembra sprieduma lietā Nr.2019-33-01 “Par Darba likuma 155.panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 110.pantam” izpildei.

59. 2021.gada ietvaros Birojs vairākos jautājumos sadarbojās ar Iekšlietu ministriju. Ņemot vērā situāciju uz Latvijas-Baltkrievijas robežas un Tiesas atbilstoši Tiesas Reglamenta 39.punktam noteiktos pagaidu aizsardzības pasākumus saistībā ar Baltkrievijas organizēto migrantu pieplūdumu uz Eiropas Savienības ārējām robežām, Birojs vairākkārt konsultējās ar Iekšlietu ministriju un Valsts robežsardzi, lai precizētu uz robežas notiekošo, informāciju par personām, kuras lūgušas noteikt pagaidu aizsardzības pasākumus, šo personu iespējamu ielaišanu Latvijas teritorijā, atgriešanu uz izcelsmes valsti, amatpersonu darbībām un citu informāciju. Tāpat 2021.gada ietvaros Pārstāvis piedalījās Ārlietu ministrijas atzinuma par Iekšlietu ministrijas virzīto Ministru kabineta 2021.gada 10.augusta rīkojumu Nr.518 “Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu” sniegšanā, kā arī sniedza viedokli par personām pieejamajām procesuālajām garantijām Finanšu izlūkošanas dienesta lēmumu pārsūdzības ietvaros; likumprojektu “Grozījumi Sodreģistra likumā”; likumprojektu grozījumiem “Fizisko personu reģistra likumā” nu citiem Iekšlietu ministrijas virzītajiem tiesību aktiem. Turklāt 2021.gada ietvaros Pārstāvis un Biroja darbinieki sniedza Iekšlietu ministrijai atbalstu saistībā ar Eiropas Savienības īstenotajiem atbalsta pasākumiem saistībā ar Baltkrievijas īstenoto hibrīduzbrukumu Eiropas Savienības ārējām robežām, kā arī plānotajiem grozījumiem dažādos Eiropas Savienības tiesību aktos, un sadarbībā ar citām Ārlietu ministrijas struktūrvienībām sniedz atzinumus par Iekšlietu ministrijas sagatavotajām nostājām šajā jautājumā.
60. Tāpat 2021.gada ietvaros Pārstāvis turpināja sadarbību ar Labklājības ministriju. 2021.gadā Labklājības ministrija saņēma pirmo personas sūdzību par iespējamiem ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesību pārkāpumiem Latvijā, uz kuru Labklājības ministrijai bija jāsaparvo valdības apsvērumi. Pēc Labklājības ministrijas lūguma pieredzes apmaiņas nolūkos Pārstāvis sniedza informāciju par dažādiem praktiskiem aspektiem sūdzību ANO cilvēktiesību līgumu uzraugošo komiteju izskatīšanas procesā. Arī 2021.gadā Pārstāvis Labklājības ministrijai sniedza informāciju par ANO Bērnu tiesību komitejas noslēguma secinājumu ieviešanu nacionālā līmenī, turklāt, ņemot vērā, ka Birojs 2020.gadā uzsāka un 2021.gadā turpināja darbu pie Latvijas kārtējā ziņojuma par ANO Bērnu tiesību konvencijas ieviešanu Latvijā 2016.-2020.gadā, 2021.gadā Pārstāvis lūdza Labklājības ministriju sniegt informāciju par paveikto Bērnu tiesību komitejas noslēguma secinājumu ieviešanā Latvijā.

III.2. STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA

61. Starptautiskajā līmenī 2021.gadā Pārstāvis un Biroja darbinieki turpināja piedalīties darba grupās EP ietvaros, tajā skaitā EP Cilvēktiesību koordinācijas komitejā (CDDH), kurā 2021.gada nogalē ar termiņu līdz 2022.gada 31.decembrim un iespēju pagarināt šo termiņu Pārstāvis tika ievēlēts par priekšsēdētāju. 2021.gadā Pārstāvis turpināja darbu kā EP CDDH darba grupas cilvēktiesību un vides aizsardzības jautājumos (CDDH-ENV) vadītājs. Tāpat Birojs sadarbībā ar Latvijas Pastāvīgo

⁵² *Dzirnīs pret Latviju* (iesniegums Nr.25082/05), 2017.gada 26.janvāra spriedums.

pārstāvniecību EP turpināja darbu Tiesas spriedumu izpildes jomā un EP Ministru komitejā izteicās par vairākiem spriedumiem, kuros Tiesa konstatējusi cilvēktiesību pārkāpumus, kuru pamatā ir mēģinājumi ierobežot politisko opozīciju, vērsties pret vārda un izteiksmes brīvību un cilvēktiesību aizstāvjiem dažādās Konvencijas dalībvalstīs. Būtiski uzsvērt, ka 2021.gada nogalē Tiesas spriedumu izpildes jomā otro reizi piemērots Konvencijas 46.panta 4.punkts,⁵³ lietā *Kavala pret Turciju* pieņemot lēmumu par jautājuma par to, vai Turcija ir veikusi visus nepieciešamos individuālos pasākumus minētā sprieduma izpildei, nodošanu izskatīšanai Tiesai. Latvija šo lēmumu atbalstīja.

62. Ņemot vērā pasākumu, kas vērsti uz Covid-19 vīrusa izplatības ierobežošanu, ietekmi uz cilvēktiesībām, kas garantētas Konvencijā un Paktā, arī 2021.gadā Pārstāvis sadarbībā ar citām Ārlietu ministrijas struktūrvienībām informēja EP un ANO ģenerālsekretārus par Latvijas atkāpšanos no atsevišķu Konvencijas un Pakta pantos garantēto tiesību pilnīgas izpildes. 2020.gada 30.decembrī Latvija informēja EP un ANO par atkāpšanos no Konvencijas 11.pantā un Pakta 21.pantā garantētajām tiesībām uz ārkārtējās situācijas laiku. Tā kā 2021.gada sākumā par spīti ierobežojošajiem pasākumiem epidemioloģiskā situācija neuzlabojās, sākotnēji noteikto ārkārtējo situāciju, kas bija paredzēta līdz 2021.gada 7.februārim, pagarināja līdz 2021.gada 6.aprīlim. Līdz ar to arī Latvijas 2020.gada nogalē iesniegtās atkāpes no Konvencijas 11.panta un Pakta 21.panta tika pagarinātas līdz 2021.gada 6.aprīlim. Savukārt, 2021.gada 6.aprīlī izbeidzoties ārkārtējai situācijai, arī Latvijas atkāpes no minētajām normām tika atsauktas. Tomēr jau 2021.gada 21.oktobrī, ņemot vērā līdz 2021.gada 15.novembrim noteikto pilnīgo pulcēšanās aizliegumu, Latvija atkārtoti iesniedza atkāpes no Konvencijas 11.pantā un Pakta 21.pantā garantēto tiesību pilnīgas īstenošanas. Līdz ar pilnīga pulcēšanās aizlieguma atcelšanu 2021.gada 15.novembrī Latvija iesniegtās atkāpes atsauca. Uz šī Ziņojuma iesniegšanas Ministru kabinetā laiku visas Latvijas iepriekš iesniegtās atkāpes no Konvencijā un Paktā garantētajām tiesībām bija atsauktas.
63. Visbeidzot, ņemot vērā, ka 2019.gadā tika atsākts darbs pie Eiropas Savienības pievienošanās Konvencijai, kas joprojām turpinās, 2021.gadā Eiropas Komisija un Eiropas Savienības dalībvalstis, EP Sekretariāts, pārstāvji no Tiesas un tās Konvencijas dalībvalstis, kuras nav Eiropas Savienības dalībvalstis, kā arī dažādi eksperti noturēja vairākus sarunu raundus gan EP darba grupas "47+1", gan Eiropas Savienības līmenī. Tā Eiropas Savienības līmenī darbs norit Pamattiesību, pilsoņu tiesību un personu brīvas pārvietošanās jautājumu (FREMP) darba grupā, kura savā darbā attiecībā uz jautājumiem, kas saistīti ar Eiropas Savienības kopējo ārējo un drošības politiku, piesaista Ārlietu padomnieku darba grupas ekspertus. FREMP darba grupā darbs norit pie Eiropas Savienības iekšējiem noteikumiem, kas būtu pakārtoti Pievienošanās līgumam, un Eiropas Savienības dalībvalstu koordinācija ar Komisiju vienotas nostājas veidošanai sarunās EP darba grupas ietvaros. Savukārt EP līmenī Komisija Eiropas Savienības dalībvalstu vārdā ved sarunas ar EP un tām Konvencijas dalībvalstīm, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstis. Sarunu raundos EP tiek apskatīti jautājumi par grozījumiem Pievienošanās līgumā. Latvijas pozīciju abās organizācijās – EP Strasbūrā un ekspertu darba grupās Briselē koordinē Birojs. Latvija atbalsta Eiropas Savienības pievienošanos Konvencijai un nepieciešamību aktīvi darboties pie Eiropas Savienības iekšējiem noteikumiem.

IV.2022.GADĀ PLĀNOTIE DARBI

64. 2022.gadā Pārstāvis turpinās iesāktos darbus, īstenojot Latvijas valsts interešu pārstāvību Tiesā un ANO. Pārstāvības ietvaros Pārstāvis nodrošinās valdības apsvērumu sagatavošanu un iesniegšanu

⁵³ Pirmo reizi šādu lēmumu EP Ministru komiteja pieņēma 2017.gada 5.decembrī lietā *Mammadov pret Azerbaidžānu* (iesniegums Nr.15172/13), kurā 2019.gada 29.maijā Tiesa pasludināja spriedumu, secinot, ka Azerbaidžāna nebija rīkojusies saskaņā ar saviem no Konvencijas 46.panta izrietošajiem pienākumiem labā ticībā izpildīt Tiesas spriedumu. Skat. arī *Kavala pret Turciju* (iesniegums Nr.28749/18), 2019.gada 10.decembra spriedums.

Tiesā un ANO Cilvēktiesību komitejā izskatāmajās lietās, kā arī Ministru kabineta informēšanu par Tiesas tiesvedībā esošajām lietām, pieņemtajiem spriedumiem Latvijas lietās.

65. 2022.gadā Pārstāvja galvenie uzdevumi ANO būs iesniegt papildu informāciju par paveikto ANO Sieviešu diskriminācijas izskaušanas komitejas noslēguma secinājumu izpildē 2020.-2022.gadā, kā arī pabeigt darbu pie Latvijas kārtējiem ziņojumiem par ANO Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām ieviešanu Latvijā 2014.-2019.gadā, ANO Konvencijas par jebkuras rasu diskriminācijas izskaušanu ieviešanu Latvijā 2017.-2020.gadā un ANO Konvencijas par bērnu tiesībām ieviešanu Latvijā 2016.-2020.gadā. Tomēr, ņemot vērā, ka 2021.gadā saglabājies ievērojams valdības apsvērumu sniegšanai nosūtīto Tiesā izskatāmo lietu skaits, bet Tiesas nolēmumi 2021.gadā bijuši par komplikātiem jautājumiem, lielākā daļa Pārstāvja darbības 2022.gadā tiks veltīta Latvijas apsvērumu sniegšanai Tiesā izskatāmajās lietās un Tiesas spriedumu izpildei.
66. Nacionālajā līmenī Pārstāvis turpinās sadarbību ar valsts pārvaldes iestādēm, tiesām un tiesībsargājošajām iestādēm, tostarp turpinot piedalīties arī Latvijas Tiesnešu mācību centra organizētās tālākizglītības programmās, Rīgas Juridiskās augstskolas rīkotajosursos un konferencēs, un turpinās informēt atbildīgās iestādes un sabiedrību kopumā par cilvēktiesību aktualitātēm un Tiesas judikatūras attīstību. 2022.gadā plānots atsākt darbu pie Tiesas Lielās palātas nolēmumu apskata, kā arī veikt dažādu citu pārskatu papildināšanu un izveidi.
67. 2022.gadā Pārstāvis turpinās starptautisko sadarbību, piedaloties gan EP ekspertu darba grupās, gan Ministru komitejas sanāksmēs par Tiesas nolēmumu izpildes uzraudzību, sarunās par Eiropas Savienības pievienošanas Konvencijai un Eiropas Savienības Iekšējo noteikumu izstrādes procesā Eiropas Savienības ekspertu darba grupu ietvaros. 2022.gadā Pārstāvis turpinās vadīt CDDH-ENV darba grupu, kas veltīta cilvēktiesību un vides tiesību jautājumiem, un pildīs CDDH priekšsēdētāja pienākumus.

B.DAĻA

PĀRSKATS PAR TIESAS JUDIKATŪRAS ATTĪSTĪBU LATVIJAS LIETĀS

68. Šīs ziņojuma daļas mērķis ir sniegt pārskatu par Tiesas judikatūras attīstību 2021.gadā pasludinātajos Tiesas nolēmumos Latvijas lietās.
69. Lai gan 2021.gadā Tiesa pasludināja tikai 6 nolēmumus Latvijas lietās, tajos risināti vairāki Latvijai nozīmīgi un Tiesā jau iepriekš izskatīti jautājumi, piemēram, par tiesību uz īpašumu aizsardzību, par tiesvedības ilgumu un par drošības līdzekļa – apcietinājuma pamatotību un ilgumu, kā arī jautājumi, par kuriem Tiesas prakse Latvijas lietās ir neliela, piemēram, par aizgādības tiesību atņemšanu un iespējamu tiesību uz ģimenes dzīves neaizskaramību pārkāpumu.
70. Pirms pievērsties Tiesas nolēmumos izskatītajiem saturiskajiem jautājumiem, turpmākajās rindkopās visupirms tiks apskatīta Tiesas 2021.gada prakse, lemjot par sūdzību pieņemamību izskatīšanai pēc būtības.

Sūdzību pieņemamība izskatīšanai pēc būtības

71. Konvencijā ietvertie pieņemamības kritēriji nosacīti var tikt iedalīti procesuālajos un saturiskajos kritērijos. Pie procesuālajiem kritērijiem pieder, piemēram, prasība pirms vērsšanās Tiesā izsmelt nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus, iesniegt sūdzību Konvencijā noteiktajā termiņā. Savukārt svarīgākie saturiskie kritēriji ir sūdzības atbilstība Konvencijas materiāltiesiskajam tvērumam un sūdzības pamatotība, tajā skaitā personas tiesību aizskārums nozīmīgums. Jāuzsver, ka vienas lietas ietvaros persona var būt izteikusi vairākās sūdzības par dažādu Konvencijas normu iespējamām pārkāpumiem, un šādā gadījumā Tiesa atsevišķi vērtēs katras sūdzības pieņemamību.
72. Piemērojot procesuālo pieņemamības kritēriju, Tiesa divos 2021.gadā pasludinātajos nolēmumos vērtēja, vai iesniedzēji pirms vērsšanās Tiesā ir izsmēlušī nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus. Lietā *R.M. pret Latviju* Tiesa izskatīja valdības argumentu, ka iesniedzēja sūdzība par Konvencijas 8.panta (tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību) iespējamu pārkāpumu saistībā ar iesniedzēja aizgādības tiesību pār viņas dēlu pārtraukšanu nav izskatāma pēc būtības, jo nacionālās tiesvedības laikā iesniedzēja nebija izvirzījusi argumentu par Konvencijas iespējamo pārkāpumu, turklāt viņa nebija iesniegusi apelācijas sūdzību par novada bāriņtiesas lēmumu neatjaunot pārtrauktās aizgādības tiesības. Atbildot uz šo valdības argumentu, Tiesa atgādināja, ka prasību par tiesību aizsardzības līdzekļu izsmelšanu nedrīkst piemērot pārlietu formāli un ka iesniedzējiem nacionālajā līmenī nav obligāti jāatsaucas uz konkrētu Konvencijas normu; tā vietā Tiesa vērtē, vai argumenti, kurus iesniedzēji ir iekļāvuši Tiesā iesniegtajā sūdzībā, “vismaz pēc būtības” ir izvirzīti nacionālajā līmenī, tādējādi dodot iespēju nacionālajām tiesām izvērtēt un novērst Konvencijā garantēto tiesību iespējamu pārkāpumu. Citiem vārdiem sakot, Tiesa sagaida, ka valsts iestādes un tiesas atpazīs Konvencijas ievērošanas jautājumu, pat ja persona nav tieši atsaukusies uz kādu no Konvencijas normām. Pievērsoties lietas *R.M. pret Latviju* faktiem, Tiesa norādīja, ka iesniedzēja, apstrīdot bāriņtiesas lēmumu par aizgādības tiesību pārtraukšanu, bija atsaukusies uz Satversmes 110.pantu, kas saturiski atbilst Konvencijas 8.pantam, un tas, Tiesas ieskatā, nozīmēja, ka nacionālajām tiesām bija iespēja izskatīt strīdu, ar kuru iesniedzēja vēlāk vērsusies Tiesā. Savukārt attiecībā uz apelācijas neiesniegšanu par vienu no bāriņtiesas lēmumiem Tiesa norādīja, ka visus iepriekšējos lēmumus iesniedzēja bija pārsūdzējusi, tādēļ arī šajā aspektā valstij bija bijusi iespēja novērst iespējamu Konvencijas 8.panta pārkāpumu. Šo apsvērumu dēļ Tiesa secināja, ka iesniedzēja ir izsmēlusi nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus un šajā ziņā nav šķēršļu izskatīt sūdzību pēc būtības.

73. Arī lietā *Bērziņš un citi pret Latviju* valdība bija izvirzījusi argumentu, ka iesniedzēji nebija izsmēluši visus viņiem pieejamos tiesību aizsardzības mehānismus. Valdība uzskatīja, ka strīdā par iespējamu tiesību uz īpašumu pārkāpumu saistībā ar faktisko liegumu iesniedzējiem piekļūt viņu kopīpašumā esošajam zemes gabalam, iesniedzējiem bija divas iespējas nacionālā līmenī, ko tie nebija izmantojuši. Pirmkārt, iesniedzēji nebija vērsušies vispārējās jurisdikcijas tiesā un, atsaucoties uz Satversmes 92.pantu, cēluši prasību par kompensācijas piešķiršanu. Otrkārt, tā kā konstitucionālās sūdzības iesniegšanā Satversmes tiesā iesniedzēji nebija izpildījuši pienākumu sniegt pietiekamu juridisko pamatojumu un ievērot Satversmes tiesas likumā noteikto konstitucionālās sūdzības iesniegšanas termiņu, tad uzskatāms, ka arī šo nacionālo tiesību aizsardzības līdzekli iesniedzēji nav izmantojuši. Taču šajā lietā Tiesa uzskatīja, ka argumenti par sūdzības pieņemamību ir ļoti cieši saistīti ar sūdzības būtību, īpaši daļā par iespējam saņemt kompensāciju par tiesību uz īpašumu iespējamu pārkāpumu, tādēļ Tiesa nolēma pieņemamības argumentu atsevišķi nevērtēt, bet izskatīt tos vienlaikus ar argumentiem par sūdzības būtību. Šādu pieeju – pieņemamības argumentus apvienot ar argumentiem par sūdzības būtību – Tiesa ir izmantojusi citās Latvijas lietās, jo īpaši tajās, kur uz lietu attiecināmās Konvencijas normas uzliek valstij pienākumu nodrošināt personai procesuālās garantijas vai iespēju saņemt kompensāciju par tiesību aizskārumu, piemēram, 2017.gadā izlemtajā lietā *Kirins pret Latviju*,⁵⁴ 2016.gadā izlemtajā lietā *Jeronovičs pret Latviju*.⁵⁵
74. 2021.gadā Tiesa, piemērojot saturiskos pieņemamības kritērijus, 3 lietās sūdzības ir pilnībā vai daļēji noraidījusi tādēļ, ka ir tās atzinusi par acīmredzami nepamatotām. Tā lietā *Tauters pret Latviju* Tiesa vērtēja sūdzību par tiesvedības ilgumu administratīvā procesā un secināja, ka kopējais tiesvedības ilgums – 4 gadi un 8 mēneši iestādē un trijās tiesu instancēs – nav uzskatāms par nesamērīgu, pat ja tiesvedības noslēgumā ir konstatējami ilgāki posmi, kad lietā nenotika nekādas darbības. Salīdzinot Tiesas secinājumus šajā lietā ar secinājumiem līdzīga satura Latvijas lietās, piemēram, 2020.gadā izlemtajā lietās *Klopcovs pret Latviju*⁵⁶ un 2018.gadā izlemtajā lietā *Kirjaņenko pret Latviju*,⁵⁷ redzams, kā Tiesa izmanto savā judikatūrā labi iedibināto principu, ka liela nozīme ir procesa kopējam ilgumam, un jo garāks ir process kopumā, jo lielāku nozīmi Tiesa piešķir bezdarbības posmiem. Proti, ja kopējais procesa ilgums pirmšķietami nerada bažas par nesamērīgi ieilgušu tiesvedību, tad no Tiesas nolēmumiem izriet, ka pat garāks bezdarbības posms pats par sevi neveidos Konvencijas 6.panta pārkāpumu. Taču ja procesa kopējais ilgums pārsniedz aptuveni 6 gadus trijās tiesu instancēs, tad pat salīdzinoši īsi bezdarbības posmi var ietekmēt Tiesas secinājumu par procesa ilguma atbilstību Konvencijas 6.pantam. Tādējādi no Tiesas nolēmumiem izriet, ka, procesam ieilgstot, mainās Tiesas prezumpcija – ja kopējais procesa ilgums, neskatoties uz bezdarbības posmiem, ir salīdzinoši īss, tad, līdzīgi kā lietā *Tauters pret Latviju*, tiek prezumēts, ka Konvencijas 6.pants nav pārkāpts, ja vien konkrētajā lietā skarto interešu dēļ tā nebija jāizskata īpaši ātri (piemēram, lietas, kas skar bērnu tiesības un kurās procesa ilgums pats par sevi var ietekmēt lietas iznākumu), jo šādās lietās jebkura kavēšanās no valsts puses nav savietojama ar Konvencijas prasībām.⁵⁸ Savukārt pirmšķietami ieilgušā procesā, kā iepriekš minētajās lietās *Klopcovs pret Latviju* (kopējais administratīvā procesa par ieslodzītā tiesībām ilgums ir 7 gadi) un *Kirjaņenko pret Latviju* (kopējais procesa ilgums ir 9 gadi), tiek prezumēts, ka tas neatbilst Konvencijas 6.pantam, ja vien valsts nespēj sniegt skaidrojumu, ka procesa ieilgšanā nav vainojama valsts un ka valsts ir darījusi visu iespējamo, lai šo ieilgšanu novērstu.

⁵⁴ *Kirins pret Latviju* (iesniegums Nr.34140/07), 2017.gada 12.janvāra spriedums, skatīt pārskata par 2017.gadu pielikuma 1.-2.lpp, pieejams <https://www.mfa.gov.lv/lv/media/3710/download>

⁵⁵ *Jeronovičs pret Latviju* (iesniegums Nr.44898/10), Lielās palātas 2016.gada 5.jūlija spriedums, skatīt pārskata par 2016.gadu pielikuma 15.-17.lpp, pieejams <https://www.mfa.gov.lv/lv/media/3707/download>

⁵⁶ Skatīt pārskata par 2020.gadu pielikuma 3.lpp, pieejams <https://www.mfa.gov.lv/lv/media/4858/download>

⁵⁷ Skatīt pārskata par 2018.gadu pielikuma 4.lpp, pieejams <https://www.mfa.gov.lv/lv/media/3713/download>

⁵⁸ Skatīt, piemēram, Tiesas uzsvāru uz šo lietā *Šladzevskis pret Latviju* (iesniegums Nr.32003/13), 2020.gada 11.jūnija spriedums, 43.rindkopa.

75. Savukārt lietā *Višņevskis un citi pret Latviju* Tiesa par acīmredzami nepamatotām atzina 3 iesniedzēju sūdzības par apcietinājuma ilgumu un pamatotību. Ņemot vērā, ka līdz šim daudzās Latvijas lietās Tiesa līdzīga satura sūdzības ir atzinusi par pamatotām, konstatējot Konvencijas 5.panta pārkāpumu, Tiesas secinājumi šajā lietā ir īpaši nozīmīgi, lai identificētu argumentus, kas ļāva Tiesai secināt, ka Konvencijas 5.pants nav pārkāpts. Tā kā sūdzībā galvenā uzmanība bija pievērsta nevis sākotnējai apcietinājuma piemērošanai, bet nacionālo tiesu lēmumos sniegtajam pamatojumam par nepieciešamību turpināt piemērot apcietinājumu, tad Tiesa vērtēja, vai šajos lēmumos papildus argumentiem par pamatotām aizdomām, ka iesniedzēji ir izdarījuši noziedzīgus nodarījumus, ir minēti “būtiski” un “pietiekami” argumenti turpmākai apcietinājuma piemērošanai. Pievēršoties lietas faktiem, Tiesa konstatēja, ka nacionālās tiesas bija atsaukušās uz diviem galvenajiem iemesliem apcietinājuma turpmākai piemērošanai – risku, ka iesniedzēji varētu ietekmēt kriminālprocesa gaitu, un bēgšanas risku. No Tiesas nolēmuma izriet, ka izšķiroša nozīme ir tam, ka Latvijas nacionālo tiesu nolēmumos šie riski ir vērtēti individuāli attiecībā uz katru no iesniedzējiem, sniedzot konkrētus apsvērumus un atsaucoties uz katra iesniedzēja specifisko situāciju, lomu iespējamā nozieguma izdarīšanā, iepriekšējo sodāmību, uzvedību, raksturu un saikni ar Latviju. Tas ļāva Tiesai secināt, ka nacionālo tiesu sniegtie apsvērumi nebija abstrakti, un tādējādi lieta *Višņevskis un citi pret Latviju* būtiski atšķīrās no, piemēram, lietas *Urtāns pret Latviju*,⁵⁹ kur Tiesa norādīja, ka nacionālo tiesu atsaukšanās uz risku, ka iesniedzējs, atrodoties brīvībā, varētu izdarīt jaunus noziedzīgus nodarījumus, ir abstrakta un tādēļ neatbilst Konvencijai, kas pieļauj ierobežot personas brīvību tikai gadījumos, kad iestāžu rīcībā ir informācija par kāda konkrēta noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas riskiem. Turklāt lietā *Višņevskis un citi pret Latviju* Tiesa secināja, ka nacionālās tiesas ir izrādījušas pietiekamu rūpību, lai kriminālprocesa iztiesāšana nekavētos un tādējādi neradītu papildu risku, ka tiek pārkāptas iesniedzēju, kuri iztiesāšanas laikā atradās apcietinājumā, tiesības uz brīvību un drošību. Tiesas ieskatā, Latvijas tiesas bija darījušas visu nepieciešamo, lai process noritētu raiti; šajā sakarā kā pozitīvu aspektu Tiesa atzīmēja arī videokonferenču izmantošanu, lai nekavētu tiesvedības gaitu apsūdzēto konvojēšanas no cietuma dēļ. Visu šo apsvērumu dēļ Tiesa secināja, ka nacionālās tiesas ir sniegušas “būtiskus” un “pietiekamus” apsvērumus, lai pamatotu apcietinājuma turpmāko piemērošanu, kā arī nodrošinājušas, ka tiesvedība neieilgst, un ka tādēļ iesniedzēju sūdzības ir acīmredzami nepamatotas un noraidāmas.
76. Arī augšminētajā lietā *R.M. pret Latviju* Tiesa sūdzību daļā par iesniedzējas dēla tiesību uz izglītību mūzikas skolā atzina par acīmredzamu nepamatotu. Tiesa atgādināja, ka Konvencijas 1.protokola 2.pants neuzliek valstīm pienākumu izveidot vai finansēt kādas konkrētas izglītības iestādes; tā vietā valstīm ir pienākums nodrošināt pieeju valstī atbilstošajā laikā jau esošajām izglītības iestādēm. Tāpat Tiesa norādīja, ka tas vien, ka mācību iestāde primāri piedāvā interešu izglītību, nenozīmē, ka uz šo mācību iestādi nav attiecināms Konvencijas 1.protokola 2.pants. Vienlaikus Tiesa atzina, ka tās rīcībā nav pietiekami daudz informācijas, lai izvērtētu mūzikas skolu vietu Latvijas izglītības sistēmā un iesniedzējas sūdzības pamatotību, tādēļ Tiesa lēma, ka šī sūdzības daļa nav izskatāma pēc būtības.
77. Visbeidzot 2021.gadā pasludinātajā lēmumā lietā *Berezovs pret Latviju* Tiesa otro reizi Latvijas lietās ir sūdzību ir atzinusi par nepieņemamu izskatīšanai pēc būtības, jo atbilstoši Konvencijas 35.panta 3.punkta (b) apakšpunktam tā secināja, ka personai nodarītais kaitējums ir tik maznozīmīgs, ka tas nebūtu jāizskata starptautiskā tiesā. Šis “nozīmīguma” kritērijs tika ieviests ar Konvencijas 14.protokolu, lai atslogotu Tiesu no maznozīmīgu sūdzību izskatīšanas un ļautu tās resursus veltīt sistēmisku un sarežģītu sūdzību izlemšanai, un kopš Konvencijas 14.protokola spēkā stāšanās 2010.gadā Tiesa veido judikatūru šī kritērija piemērošanā, tajā skaitā identificējot Konvencijas pantus, uz kuru iespējamiem pārkāpumiem šis kritērijs nebūtu attiecināms. Piemēram, 2014.gadā

⁵⁹ *Urtāns pret Latviju* (iesniegums Nr.16858/11), 2014.gada 28.oktobra spriedums.

izlemtajā lietā *Y pret Latviju*⁶⁰ Tiesa atzina, ka būtu grūti uzskatīt par maznozīmīgām sūdzības par Konvencijas 3.pantā noteiktā spīdzināšanas un citas vardarbības apiešanās aizliegumu. Savukārt 2020.gadā pasludinātajā spriedumā lietā *Zelčs pret Latviju*⁶¹ Tiesa secināja, ka līdzīgu apsvērumu dēļ šis kritērijs nebūtu attiecināms arī uz sūdzībām par iespējamiem Konvencijas 5.panta pārkāpumiem.

78. Latvijas lietās Tiesa “nozīmīguma” kritēriju sūdzības noraidīšanai pirmo reizi piemēroja 2020.gadā izlemtajā lietā *Sergets pret Latviju*.⁶² Lietā *Berezovs pret Latviju*, līdzīgi kā lietā *Sergets pret Latviju*, Tiesa izskatīja sūdzību par Konvencijas 8.panta (tiesības uz mājokļa neaizskaramību) iespējamu pārkāpumu saistībā ar Valsts policijas veikto sūdzības iesniedzēja dzīvesvietas apskati. Savos secinājumos Tiesa visupirms norādīja, ka iesniedzēja dzīvesvietas apskatei atbilstoši nacionālajam regulējumam tika saņemta izmeklēšanas tiesneses iepriekšēja atļauja, pienācīgi izvērtējot apskates nepieciešamību, tādēļ šī apskate bija uzskatāma par ierastu policijas pārbaudi. Tā kā policijas darbinieki bija veikuši tikai īsu iesniedzēja mājas apskati, neatvērot slēgtus nodalījumus un neizņemot iesniedzējam piederošas mantas, tad Tiesa atzina, ka iespējamais iesniedzēja tiesību aizskārums ir nenozīmīgs. Ņemot vērā, ka Latvijas tiesas jau bija izskatījušas iesniedzēja sūdzības par apskati, Tiesa atzina, ka šajā lietā nav īpašu apsvērumu par cilvēktiesību ievērošanu, kuru dēļ būtu jāturpina sūdzības izskatīšana, un tādēļ iesniedzēja sūdzība nav pieņemama izskatīšanai pēc būtības. Jāteic, ka no Tiesas lēmuma lietā *Berezovs pret Latviju* tieši neizriet, ar ko šajā lietā izmantotā metodoloģija iesniedzēja tiesību aizskāruma nozīmīguma vērtēšanai atšķiras no sūdzības pamatotības vērtēšanas. Kā Tiesa norāda lēmumā, Konvencijas 35.panta 3.punkta (b) apakšpunktā ietvertais pieņemamības kritērijs ir saistīts ar ideju, ka personas tiesību pārkāpumam, lai cik tas būtu reāls no juridiskā viedokļa, ir jāsasniedz zināms minimālā aizskāruma līmenis, lai to izskatītu starptautiska tiesa (lēmuma 19.rindkopa), taču lēmumā nav norāžu, ka Tiesa iesniedzēja dzīvesvietas apskati uzskatītu par Konvencijas 8.panta pārkāpumu, pat ja par tik nenozīmīgu, ka tā turpmāka izskatīšana nav nepieciešama.
79. Noslēgumā jāatgādina, ka Tiesa var atzīt sūdzību par nepieņemamu arī tad, ja visi pieņemamības kritēriji – gan procesuālie, gan saturiskie – ir ievēroti, taču, piemēram, sūdzības iesniedzējs vairs nevēlas šo sūdzību uzturēt vai sūdzība nacionālajā līmenī jau ir atrisināta. Tā lietā *R.M pret Latviju* Tiesa secināja, ka sūdzība par iesniedzējas dēla tiesību uz izglītību iespējamu pārkāpumu, jo viņam periodiski bija liegta piekļuve obligātajai pamatizglītībai, ir svītrojama no Tiesā izskatāmo lietu saraksta, jo iespējamais Konvencijas pārkāpums jau ir novērsts nacionālā līmenī. Tiesa konstatēja, ka ir notikusi iejaukšanās iesniedzējas dēla tiesībās uz izglītību, jo aptuveni pusotru gadu iesniedzējas dēla statuss izglītības sistēmā neatbilda faktiskajai situācijai, taču Tiesa arī atzina, ka pēc iesniedzējas aizgādības tiesību atjaunošanu viņas dēls varēja turpināt izglītību savam vecumam un prasmēm atbilstošā līmenī un ka kopumā iesniedzējas dēls nebija kavējis nevienu mācību gadu un ieguva kvalitatīvu izglītību. Citiem vārdiem sakot, šie apsvērumi ļāva Tiesai nonākt pie secinājuma, ka pat ja būtu bijis pieļauts Konvencijas pārkāpums, nacionālā līmenī šāda pārkāpuma negatīvās sekas jau ir novērstas, tādēļ nav nepieciešams turpināt šīs sūdzības izskatīšanu starptautiskā tiesā.

Tiesības uz īpašumu

80. Pievēršoties lietām, kurās Tiesa sūdzības ir izskatījusi pēc būtības, jāatzīst, ka viens no nozīmīgākajiem 2021.gadā pasludinātajiem Tiesas nolēmumiem Latvijas lietās ir spriedums iepriekš minētajā lietā *Bērziņš un citi pret Latviju*. Šajā lietā sūdzības iesniedzēji uzskatīja, ka ir pārkāptas viņu tiesības uz īpašumu, jo kopš 2005.gada viņiem ir liegta piekļuve viņu kopīpašumā

⁶⁰ *Y pret Latviju* (iesniegums Nr.61183/08), 2014.gada 21.oktobra spriedums.

⁶¹ *Zelčs pret Latviju* (iesniegums Nr.65367/16), 2020.gada 20.februāra spriedums, 44.rindkopa.

⁶² Skatīt pārskata par 2020.gadu B. sadaļas 75.rindkoku, pieejams <https://www.mfa.gov.lv/lv/media/4855/download>

esošajam zemes gabalam, tādēļ ka šis zemes gabals ietilpst stingra režīma aizsargjoslā ap dzeramā ūdens krātuvi. Iesniedzēji apgalvoja, ka viņu īpašums tādējādi ir *de facto* atsavināts, taču nekādu kompensāciju iesniedzēji nav saņēmuši. Jāatgādina, ka Tiesa jau iepriekš ir izskatījusi sūdzības par iespējamiem Konvencijas 1.protokola 1.pantā garantēto tiesību uz īpašumu pārkāpumiem saistībā ar valsts rīcību ar iesniedzējiem piederošu nekustamo īpašumu (piemēram, lietas *Vistiņš un Perepjolkings pret Latviju*,⁶³ *Dzirnīs pret Latviju*,⁶⁴ *Osipkovs un citi pret Latviju*⁶⁵), taču lietā *Bērziņš un citi pret Latviju* Tiesa pirmo reizi vērtēja valsts iestāžu faktiskās rīcības ietekmi uz iesniedzēju tiesībām uz īpašumu. Šajā sakarā Tiesa uzsvēra, ka lai gan iesniedzēji formāli saglabāja īpašumtiesības uz atbilstošo zemes gabalu, stingra režīma aizsargjoslas noteikšana nozīmēja, ka iesniedzēji vairs nebija tiesīgi izmantot savu īpašumu, turklāt iesniedzējiem tika liegta arī iespēja piekļūt šim īpašumam. Tiesas ieskatā, ar šiem faktiem pietiek, lai konstatētu, ka iesniedzēju tiesības uz īpašumu ir ierobežotas, tādēļ turpinājumā Tiesa, izmantojot ierasto metodoloģiju, vērtēja, vai šis ierobežojums atbilst Konvencijā pieļautajiem ierobežojumiem, proti, vai tas ir noteikts saskaņā ar likumu, vai tā mērķis bija vispārēju sabiedrības interešu aizsardzību un vai tas bija samērīgs.

81. Pievēršoties vispārējām sabiedrības interesēm, Tiesa uzsvēra, ka stingra režīma aizsargjosla tika noteikta, lai nodrošinātu pieeju tīram dzeramajam ūdenim, kā arī vispārīga mērķa – vides saglabāšanas – sasniegšanai, kas, Tiesas ieskatā, mūsdienu sabiedrībā kļūst par arvien svarīgāku apsvērumu. Savukārt saistībā ar ierobežojuma noteikšanu saskaņā ar likumu Tiesa norādīja, ka iesniedzēji savās sūdzībās nebija izvirzījuši argumentu, ka ierobežojuma noteikšana nebūtu bijusi saskaņā ar likumu, tādēļ šo aspektu Tiesa padziļināti nevērtēja. Tā vietā Tiesa pievērsās samērīguma aspektam, līdzīgi kā citās Latvijas lietās par tiesību uz īpašumu iespējamo pārkāpumu uzmanību galvenokārt pievēršot tam, vai valsts rīcība, līdzsvarā starp iesniedzēju tiesībām un sabiedrības interesēm, nosliecoties par labu pēdējām, nav radījusi personai nesamērīgu slogu. Šajā sakarā Tiesa izcēla divus apsvērumus. Pirmkārt, Tiesa atzina, ka ne 2004.gadā, kad iesniedzēji iegādājās īpašumu, ne 2005.gadā, kad zemesgrāmatā tika reģistrētas viņu īpašumtiesības, nekādi no dzeramā ūdens ieguves vietu aizsardzības prasībām izrietoši ierobežojumi īpašumam nebija noteikti. Tiesa gan norādīja, ka netālu no iesniedzējiem piederošā nekustamā īpašuma jau 2002.-2003.gadā tika uzsākta stingra režīma aizsargjoslas izveide, tādēļ nevar izslēgt, ka iesniedzēji būtu varējuši uzzināt par iespējamiem ierobežojumiem arī īpašumam, kuru viņi plānoja iegādāties, tomēr valsts iestādēm bija nepieciešami vairāki gadi, lai formalizētu aizsargjoslas, kurā ietilpa arī iesniedzējiem piederošais īpašums, noteikšanu. Otrkārt, Tiesa norādīja, ka vēl nacionālās tiesvedības laikā Augstākās tiesas Senāts bija norādījis, ka lietas notikumu laikā spēkā esošie tiesību akti neparedzēja iespēju piešķirt kompensāciju iesniedzēju situācijai līdzīgos gadījumos, turklāt vēl 2013.gadā Saeimā tika noraidīti grozījumi Aizsargjoslu likumā, kas citastarp paredzēja, ka iesniedzēju situācijai līdzīgos gadījumos pašvaldībai jāuzsāk īpašuma atsavināšanas procedūra. Abi šie apsvērumi kopsakarā Tiesai lika secināt, ka valsts rīcība iesniedzējiem ir radījusi nesamērīgu slogu un ka tādēļ ir pieļauts Konvencijas 1.protokola 1.panta pārkāpums.
82. No Tiesas sprieduma lietā *Bērziņš un citi pret Latviju* izriet, ka, līdzīgi kā lietās *Vistiņš un Perepjolkings pret Latviju* un *Dzirnīs pret Latviju*, nozīmīga loma Tiesas vērtējumā ir atbildei uz jautājumu, vai iesniedzēji saņēma atbilstošu kompensāciju par savu tiesību uz īpašumu ierobežošanu. Šajā sakarā Tiesa īpašu uzmanību ir pievērsusi Latvijas nacionālo tiesu atziņai, ka iesniedzēju gadījumam piemērojamais likums neparedz iespēju izmaksāt iesniedzējiem kompensāciju. Citiem vārdiem sakot, Tiesas secinājumi šajā lietā pēc būtības apstiprina Senāta viedokli, ka lietas notikumu laikā atbilstošais likums neatbilsta Konvencijas prasībām, kas netika novērsti. Tādējādi līdztekus svarīgām norādēm par valsts pienākumiem tiesību uz īpašumu

⁶³ *Vistiņš un Perepjolkings pret Latviju* (iesniegums Nr.71243/01), 2012.gada 25.oktobra spriedums par sūdzības būtību.

⁶⁴ *Dzirnīs pret Latviju* (iesniegums Nr.25082/05), 2017.gada 16.janvāra spriedums.

⁶⁵ *Osipkovs un citi pret Latviju* (iesniegums Nr.39210/07), 2017.gada 4.maija spriedums.

ievērošanā Tiesas spriedums lietā *Bērziņš un citi pret Latviju* ir arī atgādinājums par vērību, ko Tiesa pievērš tam, vai likumdevējs un izpildvara nacionālā līmenī ir pienācīgi novērsuši tiesu varas identificētos trūkumus, un ka likumdevēja vai izpildvaras kavēšanās šādus trūkumus labot var kalpot par iemeslu Konvencijas pārkāpuma konstatēšanai starptautiskā tiesvedībā.

Tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību

83. Par otru nozīmīgāko 2021.gada Tiesas nolēmumu Latvijas lietās uzskatāms spriedums lietā *R.M. pret Latviju*, kurā Tiesa pirmo reizi vērtēja sūdzību par iespējamu tiesību uz ģimenes dzīves neaizskaramību pārkāpumu saistībā ar iesniedzējas aizgādības tiesību pār viņas dēlu pārtraukšanu. Spriedumā Tiesa visupirms atgādina, ka gadījumos, kad valsts rīkojas, lai nodrošinātu aprūpi bērnam, bet šādas rīcības rezultātā tiek ierobežotas bērna un viņa vecāku tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību, proti, līdzīgi kā lietā *R.M. pret Latviju*, kad bērns tiek šķirts no vecākiem, valstīm ir divu veidu pienākumi. Pirmkārt, valstīm ir pienākums atturēties no bērna un vecāku šķiršanas, ja vien nav pārliecinoša pamatojuma par šādas šķiršanas nepieciešamību. Tas nozīmē, ka valstij ir pienākums atturēties no rīcības (negatīvais pienākums), ja vien valsts nespēj pierādīt, ka šāda rīcība ir patiešām nepieciešama. Otrkārt, valstij ir pienākums rīkoties (pozitīvs pienākums), lai pēc iespējas veicinātu ģimeņu atkalapvienošanos, tiklīdz tas ir iespējams. Turklāt šī pozitīvā pienākuma svars pakāpeniski pieaug no brīža, kad pieņemts lēmums, kas šķir ģimeni. Lietā *R.M. pret Latviju* Tiesa vērtēja abu šo pienākumu izpildi.
84. Pievēršoties Tiesas vērtējumam par to, vai Latvijas iestādes bija sniegušas pietiekamu pamatojumu nepieciešamībai pārtraukt iesniedzējas aizgādības tiesības pār viņas dēlu, kas neizbēgami nozīmēja mātes un bērna šķiršanu, jāsecina, ka liela nozīme bijusi rūpīgai faktu fiksēšanai nacionālā līmenī. Tiesa ņēma vērā, ka vēl pirms aizgādības tiesību pārtraukšanas Latvijas iestādes bija konstatējušas, ka iesniedzējas dēls varētu būt cietis no vardarbības, kā arī no mazotnes uzrādījis uzvedības problēmas un vairākkārt mēģinājis nodarīt pāri sev un citiem. Tāpat Tiesa ņēma vērā, ka aizgādības un saskarsmes tiesības iesniedzējai tika atņemtas pēc incidenta, kad Valsts policija konstatēja, ka iesniedzējas dēls vēlā februāra vakarā pēc konflikta ar iesniedzēju neatbilstošās drēbēs klīda pa ielām. Tiesa piekrita, ka šādā situācijā valsts iestādēm bija steidzami jālemj par mātes un bērna nošķiršanu uz laiku. Tiesa arī ņēma vērā, ka iesniedzējai tika nodrošinātas tiesības piedalīties lēmumu pieņemšanas procesā, ka šos lēmumus iesniedzēja varēja pārsūdzēt administratīvajā tiesā trīs instancēs, ka nacionālās tiesas iesniedzējai deva iespēja izvirzīt argumentus un sniegt pierādījumus tiesas procesā. Šie apsvērumi ļāva Tiesai secināt, ka nacionālā līmenī iesniedzējas ģimenes situācija ir izvērtēta vispusīgi un ir bijis "atbilstošs un pietiekams" pamatojums ierobežot tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību.
85. Vienlaikus īpaša uzmanība jāpievērš *obiter dictum* Tiesas sprieduma 113.rindkopā, kurā Tiesa pauž bažas par tendenci, ko, kā uzskata Tiesa, atklāj lietas materiāli, proti, ka Latvijas iestādes kā pirmo risinājumu darbā ar bērniem, kuriem ir uzvedības traucējumi, apsver šo bērnu ievietošanu psihiatriskās aprūpes iestādēs. Šajā sakarā Tiesa atsaucas arī uz Tiesībsarga secinājumiem par trūkumiem pašvaldību uzturētās aprūpes iestādēs. Pievēršoties izskatāmās lietas faktiem, Tiesa atzīmē, ka Latvijas iestādes, iespējams, nebija pienācīgi izvērtējušas alternatīvus risinājumus, bet Tiesa arī atzīst, ka Latvijas iestādes risināja ļoti sarežģītu situāciju.
86. Savukārt attiecībā uz valsts pozitīvā pienākuma izpildi, proti, atbildot uz jautājumu, vai valsts ir darījusi visu, lai pēc iespējas veicinātu ģimenes atkalapvienošanos, jāuzsver, ka Tiesa lielu nozīmi piešķir arī pašas iesniedzējas uzvedībai un sadarbībai ar valsts iestādēm. Tiesa konstatēja, ka sadarbības trūkums no iesniedzējas puses bija viens no svarīgākajiem faktoriem, ko nacionālās tiesas un iestādes vērtēja, pieņemot lēmumu par aizgādības tiesību pārtraukšanu. Turklāt nacionālās tiesas bija skaidri norādījušas, ka tās varētu pārskatīt ierobežojumus, ja izzustu apstākļi, kas bija par

pamatu attiecīgo lēmumu pieņemšanai. Tādēļ Tiesa atzina, ka situācijas uzlabošana lielā mērā bija iesniedzējas ziņā.

87. Tiesas spriedums lietā *R.M. pret Latviju* vēlreiz apliecina, ka atbilstoši subsidiaritātes principam Tiesa nepārvērtēs nacionālo iestāžu un tiesu secinājumus, ja lietas fakti ļauj Tiesa izdarīt secinājumus, ka lēmumu pieņemšanā nacionālā līmenī ir izvērtēti visi nozīmīgie aspekti un lēmumu pieņemšanas process kopumā ir bijis taisnīgs. Proti, Tiesa respektē nacionālo iestāžu salīdzinoši plašo rīcības brīvību konkrētās lietās lemt, kas ir labākais veids, kā nodrošināt bērna labāko interešu ievērošanu, ja no lietas materiāliem izriet, ka valsts iestādes šo rīcības brīvību ir izmantojušas atbildīgi, nepieļaujot patvaļu un nesamērīgus ierobežojumus.

Tiesības uz taisnīgu tiesu

88. Lietā *Vorotņikova pret Latviju* Tiesa pievērsās sūdzībai par to, ka administratīvās lietas ietvaros iesniedzējai nebija nodrošināta iespēja iesniegt apsvērumus par iestāžu viedokļiem, kurus tās bija sniegušas pēc Augstākās tiesas Senāta pieprasījuma, un ka tas ir radījis iesniedzējas tiesību uz taisnīgu tiesu pārkāpumus, jo procesā netika nodrošināts sacīkstes princips. Šajā sakarā Tiesa iesākumā atgādināja, ka procesa dalībnieku iespēja paust savu viedokli par katru lietas materiālos esošo dokumentu, tai skaitā par nesaistošiem atzinumiem, ko tiesa ieguvusi pēc savas iniciatīvas, ietekmē personu uzticību justīcijai.
89. Pievēršoties izskatāmās lietas faktiem, Tiesa identificēja vairākus secīgus elementus, kuru kopsakars, kā izriet no Tiesas secinājumiem, radīja Konvencijas 6.panta pārkāpumu. Pirmkārt, Tiesa norādīja, ka iesniedzējai dotā iespēja iepazīties ar lietas materiāliem nebija pietiekama, lai atzītu, ka ir nodrošināts sacīkstes princips; proti, iesniedzēja bija jāinformē par to, ka pēc Senāta iniciatīvas ir saņemti iestāžu viedokļi. Otrkārt, iesniedzēja netika informēta, ka viņai ir iespēja sniegt savus apsvērumus par iestāžu viedokļiem, ja viņa to vēlas. Treškārt, pat tad, kad iesniedzēja pēc savas iniciatīvas bija iesniegusi savus apsvērumus, tie netika pievienoti lietas materiāliem. Tiesa šajā sakarā vēlreiz uzsvēra, ka sacīkstes princips ir attiecināms ne tikai uz pušu iesniegtajiem apsvērumiem, bet arī uz pierādījumiem un viedokļiem, kurus nacionālās tiesas ieguvušas pašas, jo izšķirošais apsvērums, Tiesas ieskatā, ir tas, vai šie pierādījumi un viedokļi ir iesniegti ar mērķi ietekmēt tiesas viedokli. Tā kā izskatāmajā lietā Tiesai nebija šaubu, ka iestāžu viedokļu mērķis bija veidot tiesas viedokli par piemērojamās Latvijas tiesību normas interpretāciju, tad iesniedzējai bija jābūt nodrošinātai iespējai iepazīties ar šiem viedokļiem un sniegt par tiem savus apsvērumus.
90. Nozīmīgi, ka lietā *Vorotņikova pret Latviju* Tiesa neapšaubīja Senāta tiesības objektīvās izmeklēšanas principa ietvaros arī kasācijas instancē pēc savas iniciatīvas iegūt iestāžu viedokļus par lietā svarīgiem jautājumiem; tā vietā Tiesas secinājumi vēlreiz uzsver nepieciešamību nepieļaut situācijas, kas var radīt šaubas par procesa kopējo taisnīgumu.

Iesniedzējs: ārlietu ministrs

E.Rinkēvičs

Vīza: valsts sekretāra p.i.

N.Penke

K.Līce
67016106, kristine.lice@mfa.gov.lv
E.L.Vītola
67016449, elinaluize.vitola@mfa.gov.lv